СПИСАНО

Дўстлар, аҳли замондин меҳр умиди тутмангиз,
Меҳри гардун бўлсалар, кўз нуридин ёритмангиз.

ХАЛҚ СЎЗИ

خلق سوزی

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ РЎЗНОМАСИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган | 1991 йил 28 сентябрь, шанба, 189-сон | НАРХИ ОБУНАЧИГА 7 ТИЙИН. СОТУВДА 10 ТИЙИН.

ЖАҲОН ЖАМОАТЧИЛИГИ ДИҚҚАТ МАРКАЗИДА

Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. А. Каримовнинг 18 сентябрь куни Тошкентда республика, марказий ва чет эл журналистлари учун ўтказган матбуот конференцияси жумҳуриятимиздагина эмас, балки хорижда ҳам катта қизиқиш уйғотди.

Американинг «Озодлик» радиостанцияси Ўзбекистон Президенти И. А. Каримовнинг матбуот конференцияси ҳақидаги ҳисоботни эшиттирди.

— Матбуот конференциясида, гап, — деди шу радиостанциясининг мухбири Тойир Усмон, — 16 сентябрда Англиянинг «Индепендент» ва «Файншель таймс», Франциянинг «Фигаро» рўзномалари мухбирлари, АҚШнинг «Ассошиэйтед пресс» ахборот агентлиги вакилига Ўзбекистон Республикаси Президенти берган интервьюни «Известия» газетаси бузиб талқин қилганлиги устида борди. Боз устига, «Ассошиэйтед пресс» агентлиги томонидан юборилган шу интервью баёнини мазкур рўзнома ўзининг 18 сентябрь сонида «Президент ҳисобича, унинг Республикаси демократияга тайёр эмас» деб иғвогарлик мақсадида ўйлаб топилган сарлавҳа билан босиб чиқараркан, унда инглизча аслидан бир неча муҳим жумлаларини атайлаб тушириб қолдирган.

Президентнинг таъкидлашича, марказий рўзноманинг бу кирдикори унинг Ўзбекистон мустақиллигига қарши биринчи хуружи эмас. Шу рўзноманинг атиги 4 кун аввалги, 14 сентябрь сонида босилган «Узиб қўйилган вагон» мақоласи ҳам СССР деган поезддан ажралган Ўзбекистонда ҳуррият, демократия ва ошкоралик борасида республика раҳбарияти танқид қилинган эди.

Матбуот конференциясида Ислом Каримов мақоладаги: «Ўзбекистон Президенти Горбачевнинг сиёсий ислоҳатларини амалга оширмаслигини айтди», деган жумлани уйдирма деб баҳолаб, Ўзбекистон Республикасининг шу кунларда тайёрланаётган янги Конституциясига биноан 1992 йилнинг биринчи ярмида парламент ва Президент сайлови ўтказилишини таъкидлади.

Сўнгра мухбир рўзномада кўтарилган гўё Каримов ўз республикасида чекланган иқтисодий ислоҳатлар ўтказишнинг Хитойча моделига амал қилмоқчи эканлиги ҳамда Президент ва парламент сайловларига қадар сиёсий намойишлар ўтказиш қатъий тақиқлаб қўйилажаги тўғрисидаги даъволарини келтириб, бундай деди:

Матбуот конференциясида Ўзбекистон Президенти бу гапларни рад этиб, 21 миллион аҳолиси бўлган Ўзбекистоннинг моддий аҳволи жуда оғир эканлигини, бундай шароитда бемор иқтисодиётни бир зумда даволаш мумкин эмаслигини, ҳеч бир ташқи модель бу ерга тўғри келмаслигини уқтирди.

Ўзбекистон аҳолисининг деярли ярмини ишламайдиганлар ташкил қилади. Ёки бўлмаса, республикада ҳар бир ишловчига 6, СССР бўйича эса 2,5 боқиманда тўғри келади, бундай мураккаб ҳолат СССРнинг бошқа ҳеч бир жойида йўқ, деди Президент.

Ўзбекистонда очиқ жойларда намойишлар ўтказиш тақиқланганлиги сабаби ҳақида гапирар экан, Каримов Фарғона, Ўш, Бўка, Паркент, Наманган, Андижон воқеаларини эслатиб, иккинчи бор Фарғона воқеалари такрорланишини сира-сира хоҳламаслигини айтди. Ўзбекистон Президенти «Бирлик» халқ ҳаракатини рўйхатга олиш хусусида эътирози йўқлигини билдирди.

Айрим рўзномаларнинг Ўзбекистоннинг мустақиллик йўлида қўяётган илк қадамларига қарши хуружи, деди Президент, мен илгари сессия ва қурултойда айтиб ўтган ҳужумларнинг бошланишидир.

Матбуот конференциясида мен «Хитой модели» ибораси қандай пайдо бўлиб қолганини аниқлаш учун Президент эътиборини яна бир карра шу масалага қаратдим. Жавоб атрофлича бўлди, дейди Тойир Усмон.

Англияда чиқадиган «Индэпендэнт» рўзномасининг 20 сентябрь сонида Ўзбекистон Президенти Ислом Каримовнинг хорижий мухбирлар, шу жумладан мазкур рўзнома мухбири Патрик Карклэр билан ўтказган суҳбати босилди. «Озодлик» радиоси ушбу суҳбат мазмунини ҳам эшиттирди. Унда бундай дейилади:

Ана шу суҳбат давомида Президент Каримов жумҳуриятида рўй бераётган янгиликлар тўғрисида анча очиқ ва тафсилий маълумот берди. Инглиз мухбирининг билдиришича, Президент Каримов совет ҳарбий кучларининг Ўрта Осиёда қолишига рухсат берилса-да, лекин келажакда бу минтақада ҳарбий машқлар қилиш ёки ҳарбий иншоотлар қуриш учун Ўрта Осиёдаги бешта жумҳуриятнинг розилигини олиш шартдир, деди.

Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов ўз жумҳуриятини марказий ҳукумат таъсир доирасида узоқ сақлаб туришга интилаётганликларини биринчи марта очиқдан-очиқ баён қилди. Каримовнинг айтишича, Ўзбекистон ҳукумати бундан кейин совет ҳарбий кучларига хизматга чақириладиган ўзбек аскарларини ўз назорати остига олиши орқали жумҳурият ҳудудида бўлаётган совет-ҳарбий фаолиятларининг биргаликда назорат этилиши ва бошқарилишини истамоқда... Ўтган ойда Москвада юз бериб, муваффақиятсиз тугаган давлат тўнтариши ҳаракатидан кейин марказнинг жумҳуриятлар билан бўлган муносабатида катта ўзгаришлар рўй берди. Шундан сўнг Москва мамлакатда аҳоли сони жиҳатидан Россия ва Украинадан кейин учинчи буюк жумҳурият бўлган Ўзбекистон раҳбариятига эътибор бериб, унинг талаб-истакларига қулоқ солишга мажбур бўлди.

Президент Каримовнинг айтишича, гарчи Ўрта Осиёдаги бошқа жумҳуриятлар каби унинг жумҳурияти ҳам Иттифоқ таркибидан бутунлай ажралиб кетишни истамаса-да, лекин келажакда қуриладиган янги бир конфедерация таркибидаги ҳар бир жумҳуриятнинг тенг овоз бериш ҳуқуқи танилиши зарур. Яъни бундан мақсад бир жумҳуриятнинг бошқаси устидан ҳоким бўлишига ҳеч қачон йўл қўймасликдир.

Президент Каримов инглиз мухбири билан ўтказган суҳбати давомида жумҳуриятига бўлган бир қатор ҳақсизлик ва адолатсизликлардан шикоят қилиб, жумҳуриятидан ер ости ва ер усти бойликлари, айниқса ўзбек олтини ҳаддан ташқари арзон нархда ташиб кетилаётганлигини қаттиқ қоралади. Каримов жумҳуриятига ҳозир тўланаётган олтин нархи тезлик билан ўзгартирилишини истамоқда. Каримовнинг айтишича, Совет Иттифоқи бўйича барча конлардан қазиб чиқарилаётган олтиннинг кўп қисми Ўзбекистонга тўғри келади. Лекин жумҳуриятда қазиб чиқарилаётган олтин бутунлай марказнинг назорати остида. Президентнинг айтишича, Москва Ўзбекистондан олиб кетилаётган олтинга ҳақиқий нархидан 80 баравар оз пул тўлаётир. Ўзбекистоннинг олтини, дейди Президент Каримов, энг соф ва қимматбаҳо олтиндир.

Президент Каримов яна давом этиб, совет ҳокимияти даврида Ўзбекистон фақат хом ашё тайёрлаш манбаига, айниқса пахта етиштириб бериш майдонига айлантирилганлигини айтди. Совет Иттифоқида олинаётган умумий пахтанинг учдан икки қисмини Ўзбекистон етиштиради. Бугунги кунда пахта ва шу каби бошқа хом ашёлар нархини ўзгартиришни Ўзбекистон халқи ва ҳукумати қаттиқ талаб қилмоқда.

(ЎзТАГ).

Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармони

АДАБИЁТ, САНЪАТ ВА МЕЪМОРЧИЛИК СОҲАСИДА АЛИШЕР НАВОИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ДАВЛАТ МУКОФОТИНИ БЕРИШ ТЎҒРИСИДА

Адабиёт, санъат ва меъморчилик соҳасида Ўзбекистон Республикаси Давлат мукофотлари қўмитасининг 1991 йилги Алишер Навоий номидаги Давлат мукофотларини бериш тўғрисидаги таклифларига биноан

Адабиёт, санъат ва меъморчилик соҳасидаги юксак асарлар учун 1991 йилги Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон республикаси Давлат мукофотлари қуйидагиларга берилсин:

Абдулла **Қодирийга** (раҳматли) — Ўзбекистон адабиётини ривожлантиришга қўшган улкан ҳиссаси, ўзбек миллий романи мактабини яратгани («Ўтган кунлар», «Меҳробдан чаён», «Обид кетмон» романлари) учун:

Адулҳамид **Чўлпонга** (раҳматли) — ўзбек шеъриятини ривожлантиришдаги улкан хизматлари («Яна олдим созимни» тўплами) учун;

Абдурауф **Фитратга** (раҳматли) — ўзбек драматургиясини ривожлантиришдаги, реалистик адабий танқидчилик ҳамда адабиётшунослик мактабига асос солишдаги хизматлари («Абулфайзхон», «Ҳинд ихтилолчилари» драмалари ва ўзбек адабиётига оид тадқиқотлари) учун;

Шермат (Шерали) **Жўраевга** — сўнгги йиллардаги концерт-ижрочилик фаолияти учун:

Баҳодир Фазлиддинович **Жалоловга** — рассом.

Серго Михайлович **Сутягинга** — бош меъмор,

Саминжон **Муйдиновга** — халқ устаси,

Мурод Юнусович **Фозиловга** — меъмор — Қўқон шаҳрида қурилган маданий томоша бинолари мажмуаси учун;

Манзар **Салимга** — Ҳиндистон фуқароси, адиб ва таржимон, ўзбек ёзувчиларининг (Ҳамза, Ойбек, Абдулла Қаҳҳор, Ғафур Ғулом, Зулфия ва бошқалар) асарларини урду тилига юксак маҳорат билан таржима қилгани учун.

Ўзбекистон Республикаси Президенти

И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1991 йил 25 сентябрь.

ЮКСАК ЎЙЛАР ЧАШМАСИ

26 сентябрь куни Тошкентда Мир Алишер Навоий адабий меросини ўрганишга бағишланган илмий анжуман очилди. Бу мутафаккир таваллудининг 550 йиллигига бағишланган тантаналарнинг асосий воқеаларидан биридир. Анжуманда нафақат жумҳуриятимизнинг, айни вақтда Ўрта Осиё жумҳуриятларининг, мамлакатимиз турли гўшалари, хорижий мамлакатларнинг олимлари, маданият арбоблари, мунаққидлари тўпландилар. Бу учрашув Тошкент жамоатчилиги, талаба ёшлар орасида катта қизиқиш уйғотди. Анжуман очилишида жумҳурият Фанлар академиясининг Президенти М. С. Салоҳитдинов кириш нутқи сўзлади.

Навоий ижоди бугунги кунда ҳам чуқур замонавийлик касб этганлиги ва давримизга ҳамоҳанг эканлиги таъкидланди. Анъанавий усуллар ва образлар бизга катта санъаткорнинг юраги ҳозир ҳам уриб турганини, унинг қудратли ақл-заковати жўшқин эканини, олий иқтидорга, эркин фикрга, инсон даҳосига содиқ қолганини кўрсатиб турибди. Навоий ўзининг бениёс гўзаллик ва нафосат оламини яратди, айни вақтда ўша вақтда Шарқда жуда машҳур бўлган сўз санъатининг барча ҳасби-ҳолида ўзининг юксак маҳоратини намоён этди.

Асосий маърузалар эшитилганидан сўнг анжуман ўз ишини шўъбаларда давом эттиришга киришди, «Алишер Навоий ижоди», «Навоий ва адабий алоқалар», «Навоий асарларининг қўлёзмалари», «Навоий ва тилшунослик», «Алишер Навоий ва унинг ижтимоий тафаккури» шўъбалари ишлаб турибди. Уларга таниқли навоийшунос олимлар бошчилик қилишмоқда.

Анжуман ишида Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамаси раисининг ўринбосари Э. Самандаров, Ўзбекистон Республикаси Президентининг маслаҳатчиси Б. Назаров қатнашдилар.

Э. ТУХВАТУЛЛИНА,
ЎзТАГ мухбири.

Гулистонда буюк мутафаккир Навоий юбилейига бағишлаб унинг ҳайкали қад кўтарди.
СУРАТДА: ёдгорликнинг умумий кўриниши.
Р. АЛЬБЕКОВ олган сурат.

ВАТАНДОШЛАР САМАРҚАНДДА

ОНА ЮРТ ТУПРОҒИНИ ТЎТИЁ АЙЛАБ

ЖУМҲУРИЯТИМИЗДА меҳмон бўлиб турган хорижий ватандошлар ўтган куни Қадимий Самарқандга келишди. Кутиб олиш маросими узоқ айриликдан сўнг юз кўришган оға-инилар, биродарларнинг рўшнолик шодиёнасига айланди. Хориждан келган ўзбеклар Самарқанднинг олтин жилоли, пўлоти нонларини кўзга суртиб тавоб қилдилар. Уларга гулдасталар тақдим этилди.

Сўнгра юртдошларимиз шаҳарнинг диққатга сазовор жойлари — Гўри Амир мақбараси, Улуғбек расадхонаси, Регистон, Шоҳи Зинда ёдгорликларини зиёрат қилдилар. Шаҳар кўчалари, меҳнат жамоаларида бўлган учрашувларда Ўзбекистон мустақиллигини ҳамжиҳатлик билан ҳимоя қилиш, мустаҳкамлаш, уни юксак тараққий этган мамлакатлар қаторига қўшиш ҳусусида қизғин баҳс-мунозаралар бўлди.

Халқ депутатлари вилоят ижроия қўмитасида меҳмонлар шарафига зиёфат берилди.

Х. ТЕМИР,
«Халқ сўзи» мухбири.

Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг қарори

ПАХТА ХОМ АШЁСИ ВА ПАХТА ТОЛАСИ ХАРИД ҲАМДА УЛГУРЖИ НАРХЛАРИНИ ОШИРИШ ТЎҒРИСИДА

Пахтачиликнинг иқтисодий самарадорлигини ошириш, шунингдек колхозлар, совхозлар, ижара жамоалари ва фермер хўжаликларининг оширилган улгуржи нархларда моддий-техника ресурсларини сотиб олишга сарфлаган харажатларини қисман қоплаш мақсадида Вазирлар маҳкамаси қарор қилади:

1. Ўзбекистон Республикаси Давлат нарх комитети билан Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалик вазирлигининг 1991 йил ҳосилидан олинган пахта хом ашёси харид нархларини ва пахта толасининг улгуржи нархларини 1 ва 2-иловаларга кўра хиллари ва навларига қараб ошириш тўғрисидаги таклифи қабул қилинсин.

2. Ўзбекистон Республикаси Давлат нарх комитети бир ҳафта муддатда мазкур қарорнинг биринчи бандига мувофиқ янги харид ва улгуржи нархлар нархномаларини чиқарсин ва уни манфаатдор ташкилотларга етказсин.

3. Ўзбекистон Республикаси Давлат нарх комитети Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги ва «Пахта саноати» илмий ишлаб чиқариш бирлашмаси билан биргаликда линт, мағизсиз чигит ва пахта тозалаш саноатининг бошқа иккиламчи маҳсулотлари улгуржи нархлари даражасини қайтадан кўриб чиқсин.

Вазирлар Маҳкамасининг раиси И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1991 йил, 26 сентябрь.

ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ҚАРОРИГА ШАРҲ

Пахтакорнинг меҳнати қай даражада оғирлиги ҳаммага маълум. Яқин ўтмишда ана шу қимматбаҳо экинни етиштириш ва йиғиштириб олиш билан машғул бўлган қишлоқ меҳнаткашлари моддий манфаатдорлигини ошириш масалаларига етарли эътибор берилмасди. Моддий рағбатлантиришни жорий этиш натижасида етиштирилган бутун ҳосилни юқори сифатли қилиб қисқа муддат ичида териб олиш имконини берган, ўтган йили бу борада дастлабки жиддий қадам ташланди.

Бошланган иш бу йил ҳам давом эттирилди: Республика ҳукуматининг қарорига кўра, ҳозир қўлда терилган бир килограмм пахта хом ашёси учун камида 40 тийин, машинада терилган бир тонна ҳосил учун камида 25 сўм тўланмоқда. Республикамизнинг айрим хўжаликлари ва районларида бугунги кунда меҳнатга бундан ҳам юқорироқ ҳақ тўланмоқда.

Шу билан бирга бозор муносабатларининг жорий этилиши нарх белгилаш, шу жумладан қишлоқ хўжалигида нарх белгилаш масалаларини тубдан қайта кўриб чиқишни талаб этди. Муҳими шундаки, унинг асосий тармоғи пахтачиликда ана шу иш амалга оширилди.

Шу муносабат билан Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамаси қарор қабул қилди, унда 1991 йил ҳосили пахта хом ашёси харид нархларини ва тола улгуржи нархларини ўрта ҳисобда 50 фоиз ошириш назарда тутилади. Бу тадбир пахтанинг ҳамма хиллари ва навларига тегишлидир.

Қабул қилинган қарор аввало пахтакор колхозлар, совхозлар, фермер хўжаликлари ва бошқа хўжаликларнинг самарали ишлаши учун кафолатли шарт-шароит яратишга, шунингдек амалдаги нархларда кўзда тутилмаган моддий-техника ресурсларига кескин ошган харажатларнинг ўрнини қоплашга қаратилгандир.

Бундан ташқари илгари халқ истеъмол моллари чакана нархлари ислоҳ қилинганлиги натижасида республика ва айниқса қишлоқ аҳолиси энг кам турмуш даражаси пасайиб кетди, бу эса ўз навбатида хўжаликларнинг маблағлари ҳисобидан ойига ҳар бир ишловчига камида юз сўмдан компенсация тўланишини талаб этди.

Бу омиллар, шунингдек қишлоқ меҳнаткашларининг республика ҳукуматига ва Президентига қилган кўп-дан-кўп мурожаатлари мазкур қарор қабул қилиниши зарурлигини тақозо этди.

Пахта хом ашёси ва пахта толаси нархларининг оширилиши республика хўжаликларига қўшимча равишда камида 1,3 миллиард сўм соф даромад олиш имконини беради, қўлда ва машинада терилган пахта хом ашёси учун меҳнатга юқори даражада ҳақ тўлашнинг, шунингдек қишлоқ ижтимоий соҳасини янада ривожлантириш ва мустаҳкамлашнинг манбаи бўлади.

Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоят, ва район ижроия комитетлари, Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалик вазирлиги, деҳқончилик-саноат мажмуининг бошқа идоралари, колхоз ва совхозларнинг раҳбарлари етиштирилган пахта хом ашёси ҳосилини ўз вақтида териб олишни ташкил этиш учун кучли рағбатлантирувчи омил бўлган бу имкониятдан фойдаланишлари зарур.

1-илова

ПАХТА ХОМ АШЁСИНИНГ ДАВЛАТ ХАРИД НАРХЛАРИ

1 тоннаси учун — сўм ҳисобида

Пахта толаси хиллари	Пахта хом ашёсининг саноат навлари: I	II	III	IV
ИНГИЧКА ТОЛАЛИ				
1-хили	4200	3700	1900	660
2-хили	3750	3400	1900	660
3-хили	3450	3060	1900	660
ЎРТА ТОЛАЛИ				
4-хили	3300	2865	1800	660
5-хили	3110	2685	1800	660
6-хили	2450	2210	1710	660
7-хили	2370	2130	1650	660

2-илова

ПАХТА ТОЛАСИНИНГ УЛГУРЖИ НАРХЛАРИ

1 тоннаси учун — сўм ҳисобида

Тола хили	Пахта толасининг саноат навлари: сараси	I	II	III	IV	V	VI
ИНГИЧКА ТОЛАЛИ							
1-хили	15270	14780	14190	9130	6620	4170	2340
2-хили	13910	13410	12930	9130	6620	4170	2340
3-хили	12260	11950	11560	9130	6620	4170	2340
ЎРТА ТОЛАЛИ							
4-хили	10890	10690	10220	8660	6620	4170	2340
5-хили	9920	9720	9520	8260	6620	4170	2340
6-хили	8270	7870	7590	7200	6620	4170	2340
7-хили	8160	7400	7160	7100	6620	4170	2340

ЭСЛАТМА: давлат буюртмасидан ташқари етказиб бериладиган пахта толаси ҳажми шартнома нархларида сотилади.

Илғорларга мукофотлар

Машинасозлар куни муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. А. Каримовнинг 1991 йил 27 сентябрдаги фармонига биноан саноат корхоналари илғор ишчилари ва хизматчиларининг катта гуруҳи республика фахрий ёрлиқлари ва фахрий унвонлари билан тақдирланди. (Фармон Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ахборотномасида тўла эълон қилинади).

ИШБИЛАРМОНЛАР БИЛАН СУҲБАТ

Шу кунларда Ўзбекистонда «Катта турк иш дунёсининг» вакиллари меҳмон бўлиб турибдилар.

26 сентябрь куни Ўзбекистон Республикасининг вице-президенти Ш. Р. Мирсаидов Туркия Жумҳурияти савдо-саноат доираларининг вакилларини қабул қилди. Суҳбатда «Ўтим» экспорт-импорт фирмасининг вице-президенти Невзат Ёлчинтош, «Тарсан» фирмасининг эгаси Меҳмет Эмин Шака, «Шоҳин холдинч» фирмасининг вакили Сами Евружуқ иштирок этдилар.

Суҳбатда Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси раисининг ўринбосарлари Ў. Қ. Исмоилов, П. Нуъмонов, Б. С. Хамидов, Т. Я. Шарипов, вазирликлар ва идораларнинг раҳбарлари қатнашдилар. (ЎзТАГ).

ЎН ИККИНЧИ ЧАҚИРИҚ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИ НАВБАТДАН ТАШҚАРИ ЕТТИНЧИ СЕССИЯСИНИНГ ОЧИЛИШИ ТЎҒРИСИДА

Ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг навбатдан ташқари еттинчи сессияси 1991 йил 30 сентябрь куни соат 10.00 да Ўзбекистон Республикаси Президенти аппаратининг мажлислар залида очилади.

* * *

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ДИҚҚАТИГА

Ўзбекистон Республикаси халқ депутатлари 29 сентябрь куни эрталаб соат 9.00 дан то кеч 18 га қадар, 30 сентябрь куни эрталаб соат 8.00 дан Ўзбекистон Республикаси Президенти аппарати мажлислар залининг фойесида рўйхатга олинади.

* * *

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ГУРУҲЛАРИ ВАКИЛЛАРИ КЕНГАШИНИНГ ҚАТНАШЧИЛАРИ ДИҚҚАТИГА

Ўзбекистон Республикаси халқ депутатлари гуруҳлари вакилларининг кенгаши 30 сентябрь куни соат 9.00 да Ўзбекистон Республикаси Президенти аппаратининг кичик мажлислар залида бўлади.

Темур тиги етмаган жойни

Пойингиздан гуллар аримасин, Навоий бобом.
Р. АЛЬБЕКОВ олган сурат.

Алишер НАВОИЙ

ҒАЗАЛЛАР

Дўстлар, аҳли замондин меҳр умиди тутмангиз,
Меҳри гардун бўлсалар, кўз нуридин ёрутмангиз.

Гар шаҳ ўлсун, гар гадоким, солмангиз юзига кўз,
Едини балким кўнгулга ҳар тараф ёвутмангиз.

Зулм ила юз чок қилған танға гар марҳам ёқиб,
Буткарурбиз десалар ул захмларни бутмангиз.

Эл жафосининг малоли қилса ҳар дам қасди жон,
Кўнглунгизни ғайри бекаслик била овутмангиз.

Ўксуди эл майли мендин бир йўли, эй дарду ғам,
Гаҳ-гаҳи сиз бори бошимдин қадам ўксутмангиз.

Ҳажр ўтин жонимға ёқтим, кўрсангиз усрук мени,
Энди, эй панд аҳли, дўзах ўтидин қўрқутмангиз.

Чун Навоий дашт тутти эмди зинҳор, эй вуҳуш,
Ким башар жинсини ул мажнун сори ёвутмангиз.

* * *

Бизга ул маҳваш тилию кўнгли бирла ёр эмас,
Кўнгли ичра ҳар неким онинг тилида бор эмас.

Тилга келмон кўнглум ўтинким менга ул бағри тош,
Тил била ғам ер, кўнгул бирла вале ғамхор эмас.

Кўнгли ўзгадур, тили ўзга, не чора қилғамен,
Кўнглида юз фикру тил бирла бири изҳор эмас.

Не тилим, не кўнглум аҳволин билур ул шўхким,
Кўнгли ғам неши, тили оҳ ўтидин афгор эмас.

Ёр улдурки, тилию кўнгли онинг бўлса бир,
Ким тили ўзга-ю, кўнгли ўзга, ул ёр эмас.

Кимки кўнглин истамас ғамгин тилини асрадик,
Ким тилин тийған кишининг кўнглида озор эмас.
Демаким, дардингни шарҳ эт ё кўнгул, ё тил била,
Кўнглум эрмастурму беҳуд ё тилим нокор эмас.

Қайси тил бирла дейин кўнглум тилайдур хонақаҳ,
Ким тилу кўнглум аро жуз кулбайи хаммор эмас.

Шоҳ мадҳида Навоий кўнгли ганж-у, тил — калид,
Йўқса кўнглию тилида нуктаву гуфтор эмас.

* * *

Топмадим аҳли замон ичра бир андоқ ҳамдаме,
Ким замон осибидин бир-бирга айтишсақ ғаме.

Кимки даврон соғаридин дам-бадам хуноб ичар,
Ғам йўқ, ар ҳар дам ғамин айтурға топса ҳамдаме.

Чарх ўзукнинг ҳалқасидур, лек ҳар кавкаб анга,
Қатл учун остида қилған заҳр пинҳон хотаме.

Йўқ фароғат даҳр ароким, шомдин сочин ёйиб,
Ёғдуруб ашкин, тутар ҳолингға ҳар тун мотаме.

Гар будур олам, кишига мумкин эрмас анда ком,
Ҳақ магарким ком учун боштин яратқай оламе.

Йўқ вафо жинси бани одамда, бул навмидким,
Сен вафо кўрмак учун халқ ўлғуси йўқ одаме.

Нукта, нозук бўлди асру, бўлғай эрди кошки,
Шаммайн бу рамздин зоҳир қилурға маҳраме.

Дурди захм ўлмиш ичу тошим, қадаҳ қўй оғзима,
Соқиё, кўксума лойидин доғи ёқ марҳаме.

Давр аро суҳбат бу янглиғдур, Навоий тонг эмас,
Нолаю фарёди бирла гар тузар зеру баме.

РУҲИ МАДАДКОР

Ўзбек миллатини бир адабий тил ва бир улуғ ижод атрофига жипслаштирган маънавий отамиз Алишер Навоий руҳи бугун Ўзбекистонда амалга оширилаётган тарихий ишларга катта мадад бермоқда. Ўзбекистоннинг давлат мустақиллиги Алишер Навоий йилида рўёбга чиққани зўр рамзий маънога эгадир.

Бундай истеъдодлар халқимиз орасидан йигирманчи асрда ҳам кўплаб етишиб чиқди. Аммо зўравонлик ва золимлик ҳукм сурган тоталитар тузум даврида халқ учун жон куйдирган асл инсонлар шафқатсиз мафкуравий қувғин остида яшаб ижод қилдилар, рағбат ўрнига нуқул кулфат чекдилар. Бу ҳам озлик қилгандай, уларнинг кўпи ўттизинчи йилларнинг қатағонларида қамоққа олиниб, минг қийноқлардан сўнг маҳв этилди.

Лекин виждонли кишиларимиз А. Қодирий, Чўлпон ва Фитратларнинг номларини ҳеч қачон унутган эмас, асарларини эса юрак қатларида сақлаб, ёруғ кунларга етказиб келган элдошларимиз бор. Оғир алғов-далғов йилларида «Ўтган кунлар», «Меҳробдан чаён» каби ажойиб китобларни ёзган ва ўзбек миллий романчилик мактабини яратган Абдулла Қодирий расмий доиралар томонидан нуқул таъна-дашном эшитиб, тазйиқ ва қамоқ жазоларига маҳкум этилган эди. Энг узун ялдо кечасининг ҳам охири бўлганидек, А. Қодирий, айниқса, унинг салафлари бўлган Чўлпон ва Фитратларга нисбатан қирқ-эллик йиллар давом этган асоссиз, мантиқсиз айблашлар сўнгги йилларда адойи тамом бўлди. Ўзбекистон мустақиллиги йўлида қалам билан мардона курашиб ҳалок бўлган Абдулла Қодирий, Абдулҳамид Чўлпон ва Абдурауф Фитратлар бу йил мустақилликка эришган йилимизда алоҳида эъзозга муносиб эди. Янги таъсис этилган Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Давлат мукофотлари Президентимиз фармони билан аввало шу уч улкан сиймога берилиши катта адолатнинг тантанаси тарзида ҳаммамизни беҳад қувонтиради.

А. Қодирий, Чўлпон ва Фитрат фақат ёзувчи эмас, балки бутун маданиятимиз ва санъатимиз равнақига меҳнатлари синган халқ фарзандлари эди. Уларнинг учови ҳам драмалар ёзиб, театр санъатининг ривожига катта ҳисса қўшган. Алишер Навоий ижодини тадқиқ ва тарғиб қилиш ишини ҳам йигирманчи йилларда Фитрат ва Чўлпонлар бошлаб берганлар. Уларнинг барҳаёт руҳи Алишер Навоий юбилейининг энг мўътабар иштирокчилари қаторидан ўрин олишга муносибдир.

Алишер Навоийни ҳозир бутун жаҳон билади. Шунинг учун унинг номидаги Давлат мукофоти ҳам жаҳон миқёсига чиққанлиги табиий ҳолдир.

Бугунги Ўзбекистоннинг санъат усталари орасида Шерали Жўраевнинг алоҳида ўрни бор. Фақат бизда эмас, қўшни жумҳуриятларда ва чет элларда унинг энг яхши қўшиқлари жуда катта шуҳрат қозонгандир. Фақат куй танлашдагина эмас, қўшиқ матнини танлашда, унга ижодий ёндашишда ва ҳар бир сўзни юракка «жиз» этиб тегадиган даражада ҳароратли қилиб айтишда Шерали Жўраев ўзига хос бир мактаб яратди. Алишер Навоий ижодини куйга солиб ижро этиш маҳорати жиҳатидан ҳам Шерали Жўраев энг олдинги сафни эгаллаган санъаткорлардандир.

Баҳодир Жалолов тасвирий санъатда, Сергей Сутягин меъморчилик соҳасида катта истеъдод ва маҳорат билан меҳнат қилаётган ижодкорлар экани кўпчиликка маълум. Уларнинг асарлари фақат Ўзбекистонда эмас, Ҳиндистонда, Америкада, Голландияда ва дунёнинг бошқа мамлакатларида ҳам юксак баҳо олмоқда. Жумҳуриятимизнинг қадимий маданият марказларидан бири бўлган Қўқон шаҳрида бу ижодкорлар халқ устаси Саминжон Мўйдинов ва фарғоналик меъмор Мурод Фозилов билан ҳамкорлик билан яратган театр биноси ва Ҳамза музейи матбуотимизда ҳам, дунёнинг турли мамлакатларидан келган мактубларда ҳам юксак баҳоланди. Қўқондаги бу меъморчилик ва мусаввирлик асарига Алишер Навоий мукофоти берилиши барча вилоятлардаги санъат намояндаларини янги улкан ижодий жасоратларга ундайди, деган умиддамиз.

Мустақил Ўзбекистон давлати ўз ижодкор зиёлиларини қўллаб-қувватлашда ва уларнинг энг яхши асарларини тақдирлашда улуғ Алишер Навоийнинг саховатли анъаналарини давом эттирмоқда. Ишонамизки, ижодкор зиёлиларимиз халқпарварликда, ватанпарварликда, маърифатли давлатнинг ишларига кўмаклашишда Алишер Навоий номига муносиб ғайрат, шижоат ва фидоийлик билан меҳнат қиладилар.

Пиримқул ҚОДИРОВ,
Ўзбекистон Республикаси адабиёт, санъат ва меъморчилик соҳасидаги давлат мукофотлари қўмитасининг раиси.

БУЮКЛИК

Ҳазрат Алишер Навоий ижодини яппи олиб қарасак, одамзод ақлининг ўз ҳаётини киши бовар қилиши амри маҳол бир буюклик билан режалаштириши мумкинлигига амин бўламиз. Шамс ул-миллатимиз ҳар кимга фақат бир боргина бериладиган энг ноёб бойлик — умрни шундай ўтказдики, Оллоҳ инсонни ўзига ўхшатиб яратди, деган ақидага имон келтирадиган, бани башар фарзандининг чексиз ижодий имкониятлари борлигига ишонадиган бўлдик.

Шоир асарларида ўзига ўхшаган фавқулодда одамлар — комил инсонлар сиймосини яратди, киши бу дунёда ўзини Худо имкон берган қадар ўстириши лозимлигини тарғиб қилди. Бу образлар бизга романтик, яъни мутафаккирнинг хаёлий орзуси бўлиб туюлиши табиий. Аслида, бу биз ўйлаганчалик эмас. Болаликдан шоирнинг хаёлини чулғаган буюклар — муайян шахслар, амалда комилликка эришган кишилар эди. Навоийга инсонийлик камолининг олий мезонлари бўлиб туюлган, шоирдан олдин ўтган не-не зоти шарифларни қўя турайлик, унинг камида Шарафиддин Али Яздий ёки Абдураҳмон Жомий каби азизу авлиёларни кўргани, уларнинг дуосини олганини эслайлик. Бобокалонимиз ана шундайларга интилгани учун «Хамса»нинг тугалланмасида гўё Низомий Ганжавий унга айтгандай ифодаланган бир фахриясида таъкидланганидек, одам боласининг қўлидан келмайдиган ишлар қилди:

Ки келди замонида
сендек киши,
Ки эрмас ишинг
одамизод иши.

Шоир ижодида не-не мўътабар инсонлар ҳақида ўқиймиз. Биргина «Лисон ут-тайр»ни олиб кўрайлик. Унда азиз авлиёлар, улуғ инсонлар ҳақида шу қадар кўп маълумот борки, беихтиёр: «Бу асар қушлар тўғрисидами ёхуд одамлар ҳақида?» — деб ўйланиб қоласиз. Достон илмий-танқидий матнини тузган Шарафиддин Эшонхўжаевнинг аниқлашича, унда 63 қуш ва ҳайвон номи тилга олинган бўлса, 82 киши исми қайд этилган. Бу ҳали ташқи бир жиҳат. Моҳиятан ҳам қушларнинг ҳар бири одамларнинг мажози бўлиб келганини унутмайлик. Номлари зикр этилган кишиларнинг кўпчилиги — реал шахслар. Шундайлардан бири — Абдуллоҳ Ансорий. «Лисон ут-тайр»да у ҳақда икки ҳикоят мавжуд.

Бир қуш Семурғни излаш йўлига тушгандан кейин, мабодо, ғамгинлик етса, кўнгилни нима билан шод этиш мумкинлигини сўрайди. Ҳудҳуд Семурғни ёд этиш, бир лаҳза ҳам уни эсдан чиқармаслик билан ўзни шод қилиш керак, деб жавоб беради. Шу фикрнинг гўё назарий бир тасдиғи бўлсин деб Ансорийдан ҳикоят келтирилади. Ансорий фақр, яъни тасаввуф йўлида, Оллоҳга етиш борасида кўнгил хушлигини истаган киши дилда жонондан, яъни Тангридан бошқа нарса бўлмаслигига эришиши керак, шундай дилдагина ҳақиқий кўнгил деса бўлади, билъакс, бу кўнгил агар денгиз ё кон бўлса ҳам, унда жонон акс этмаса, бир пул, у бир гулшан бўлса ҳам, гулхандек гап, дейди.

Ансорий ҳақидаги иккинчи ҳикоятда ҳам шунга яқин фикр илгари сурилган. Достоннинг қушлар билан боғлиқ қисми тугаб бораётибди. Шоир яратгандан: хато қилиб қўйган бўлсам, афв эт, деб сўрайди. Мен фақат «Мантиқ ут-тайр» муаллифи Фаридиддин Аттор сирларини шарҳладим, ўзимдан янги тарҳ қўшганим йўқ, адашган бўлсам, унинг, яъни Атторнинг тўғри сўзи учун менинг гуноҳимни ҳам кечир, дейди. Шундан кейинги «Ўз адоси қусури узрига тамсил» бобидан сўнг Ансорий ҳақидаги ҳикоят берилади. Бу Ансорийнинг: «Киши созини руд оҳангига мослаб, бу оҳанг ичра бир ёқимли қўшиқ айтса, бироқ бу куйи ва қўшиғидан мақсад Тангрини ёдга олиш бўлса, эй пок эътиқодли одам, билгилки, унинг бу иши ғафлатда Қуръон тиловат қилишдан яхшироқ. Куйю қўшиқда агар Оллоҳдан огоҳлик бўлса, гумроҳлик, яъни Оллоҳдан бехабарлик билан тоат-ибодат қилишдан устун», — деган сўзлари баёнидан иборат.

Хўш, нега Навоий энг муҳим масалалар ечимида, таъбир жойиз бўлса, назарий жиҳатдан Абдуллоҳ Ансорийга суянади?

Гўё келажак авлод «Лисон ут-тайр»ни ўқиб: «Ансорий ким?» — деган саволни беради, деб олдиндан билгандек, Навоий ҳазратнинг ўзлари «Насойим ул-муҳаббат»да Ансорий ҳақида тўхталганлар. Дарвоқе, Ансорий ҳақида «Ҳайрат ул-аброр»да келган бир ҳикоятда уни нафақат аҳли Ҳирот, балки бутун коинот қибла дейиши айтилади:

Улки ани қибла дер аҳли
Ҳирот,
Дема Ҳирот аҳли, бари
коинот.

«Маҳбуб ул-қулуб»да эса бу зоти шарифнинг шайх ул-исломнинг пири деб таърифланганини кўрамиз. Биламизки, шайх ул-ислом — энг юксак бир диний даража.

Ансорийнинг кимлигидан тўла бохабар бўлмай туриб бу ҳикояту таърифу тавсифлар моҳиятига етиш амри маҳол. Ана шунда Навоий нега пири — Абдураҳмон Жомийнинг «Нафаҳот ул-унс мин ҳазарот ил-қудс» отлиқ машойихлар ҳақидаги тазкирасини Фаридиддин Аттор, Шайх Фарид Шакарганж ва бошқалар китобларидан олинган айрим тўлдиришлар билан таржима қилганининг сабаби ойдинлашгандек бўлади. Ахир, шоир асарларида қадим Шарқда ўтган машҳур шайхлар ҳақидаги талай ҳикояту маълумотлар учраса-ю, туркизабон китобхон бу улуғ зотларнинг ҳаёти, кўрсатган кароматларидан бехабар бўлса, мақсад амалга ошармикан?! Шайхлар — комил инсонлар, ўзини, ўз руҳини имкон қадар юксакликка кўтара олган шахслар эди. Улар хусусида Навоий келтирган ҳикоятларда бу бевосита кўрсатилган. Шоир яратган, бизнинг тил билан айтганда, идеал қаҳрамонларда эса ана шу камолот эгалари фазилатларини мужассамлашга уриниш яққол кўзга ташланади. Ана шу машойихлар, маълум маънода, Навоий қаҳрамонлари учун прототипдек вазифани ўтаган. Инсоннинг комиллик сари йўлини тасаввуфдан топгани учун бобокалонимиз бу маънавий-маърифий оқим пешволари ҳаёти ёритилган Жомий асарини таржима қилишга киришган. «Насойим ул-муҳаббат мин шамойим ул-футувват» («Улуғлик хушбўйликларини таратувчи севги шаббодалари») шу тариқа яратилган. Бу китоб Навоий асарларини тушунишнинг ўзига хос дастур ил-амали, таъбир жойиз бўлса, зўр бир қомуси ҳисобланади.

Ана шу асарда икки кишининг исми ўрнига ҳурмат юзасидан унвони кўпроқ тилга олинади: бири — Ансорий, иккинчиси — Жомий. Навоий асарнинг муқаддимасидаёқ ўқувчини бундан бохабар қилади: «Мутолаа аҳлиға маълум бўлсинки, «Нафаҳот» (Жомий асари — С. О.) дастури била бу китобда «шайх ул-ислом» ҳар ердаким мазкур бўлур, андин мақсуд ҳазрати Хожа Абдуллоҳ Ансорийдур ва «ҳазрати махдум» ҳар ердаким маркум бўлур Махдумий Нуран (яъни Абдураҳмон Жомий)». Асарнинг жуда кўп ўрнида Навоий шайх ул-исломга суянганига гувоҳ бўламиз.

«Насойим ул-муҳаббат»да Ансорийнинг ҳаёти ҳақида махсус маълумот берилган. Абдуллоҳ Ансорий пайғамбаримиз Муҳаммад алайҳи-с-салом Маккадан Мадинага ҳижрат қилган пайтларида у кишининг кўчкўронларига бошчилик қилган улуғ зот — Аюб Ансорийнинг авлоди. Абдуллоҳнинг отаси — Абу Мансур Усмон халифалиги даврида Хуросонга келиб, Ҳиротда муқим бўлиб қолган.

Абдуллоҳ Ансорий Шарқ учун шу қадар катта аҳамиятга эгаки, у ҳақда ҳозир бир китоб битса ҳам оз. У 1005—1093 йилларда яшаган. Қабри Ҳиротда. Навоий ўзидан тўрт аср илгари ўтган аждодларидан биз ўзимизнинг тўрт-беш аср бурунги ота-боболаримиздан йироқлашганимиз қадар узоқлашмаган эди. Чунки Ансорийлар йўли Навоийларда узлуксиз давом этаётган эди, бу йўлга ғайри эътиқодлар, бошқача тасаввурлар раҳна солмаган эди.

Навоийда ҳикоя қилинишича, Шайх Шариф деган валига Абдуллоҳнинг буюк бир одам бўлиб дунёга келиши у ҳали туғилишидан эмас, отаси уйланмасидан ҳам неча йиллар бурун огоҳ бўлган экан. Бир қиз Абдуллоҳнинг отаси — Абу Мансурни севиб қолиб, Шайх Шарифга: «Абу Мансурга айтинг, менга уйлансин», — дебди. Абу Мансур эса дунёдан уйланмай ўтишни ният қилгани учун бу қизнинг севгисини рад этибди. Шунда Шайх Шариф валломатлик қилиб: «Оқибат (охири) уйланғайсен ва санга бир ўғул бўлғай ва не ўғул (яна қандай ўғил!)», — деган экан. Ҳақиқатан ҳам, Абу Мансур Балхдан Ҳиротга келгач, бир қизга уйланади ва ўша ўғилмисан ўғил — Абдуллоҳ туғилади. У таваллуд топганини Балхда қолган Шайх Шариф ғойибдан билиб, атрофидагиларга: «Бизинг Абу Мансурга Ҳи-

Алишер НАВОИЙ

РУБОИЙЛАР

Сен худ борасен кўнгулни қайтарғил, ахий,
Бедиллиқ ўтидин мени қутқарғил, ахий.
Ё тиғ чекиб тўш-тўшидин ёрғил, ахий,
Бир порасини бизга бериб борғил, ахий!

* * *

Сен борғали ортмиш кўнгул зорлиғи,
Оҳ ўқларидин ҳар нафас афгорлиғи.
Билман унутулғанму экандур манга ҳажр,
Ё кўпрақ эрур бу қатла душворлиғи.

* * *

Жонимға етиптурур хумор, эй соқий,
Май тутқил-у, берма интизор, эй соқий.
Аввал ўзинг айла ихтиёр, эй соқий,
Тутқил менга сўнгра зинҳор, эй соқий.

Саъдулла ҲАКИМ

НАВОИЙ

Олами, турк, назми очун навосидир Навоий,
Маънавият маъвосининг ҳавосидир Навоий.

Ғазнасидан баҳравор ким боши осмон, кўкси тоғ,
Шамси Ҳақнинг дилга тушган зиёсидир Навоий.

Борми чора хаста бўлса қалбу кўнгил — мулки руҳ,
Тиб Навоийси Сино, дил Синосидир Навоий.

Ҳар сўзи ҳур, ҳар сўзи дур — фидойилар яроғи,
Элим деган фидоларин фидосидир Навоий.

Бори аброр ҳайрати шул «Ҳайрат-ул аброр» экан,
Онча ёлғон дунёнинг рост дунёсидир Навоий.

Жойнамоздек саҳфа узра сажда қилса бош қўюб,
Саъдуллонинг беш вақт ҳар кун дуосидир Навоий

СОВҒАЛАР

⊙ Ўзбекистонда биринчи марта олимларимиз томонидан Теҳрондан олиб келинган Алишер Навоий дастхати «Наводир-ун-ниҳоя» асари «Фан» нашриёти томонидан чоп қилинди.

СОВҒАЛАР

⊙ Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Республикаси Давлат мукофоти таъсис этилди.

⊙ Жамоатчилик таклифлари инобатга олиниб, Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон адабиёти музейи очилди.

Қалам билан олди Алишер

НАВОИЙ НАЗМИНИНГ ОЛМОНЧА ОҲАНГИ

Улуғ алломани дунёга танилиши ҳамда жаҳон халқлари меҳрини қозонишида Владимир Державин, Лев Пенковский, Микола Бажан, Сергей Иванов, Сергей Липкин каби моҳир таржимонлар қаторида поляк В. Слободник, К. А. Яворский, румин И. Олтенау, чех Е. Кноблех, француз П. Лугнет, булғор Стефан Станчев ва бошқа шунга ўхшаш мутаржимлар бор. Бу моҳир таржимонлар ўзбек мутафаккирини ўз халқига таништирибгина қолмай, балки халқ қалбида буюк Навоийга нисбатан меҳр-муҳаббат ҳам уйғота олдилар. Олмония Санъат Академиясининг ҳақиқий аъзоси, ёзувчи, шоир Алфред Курелла бу таржимонларнинг орасида фахрли ўринни эгаллайди.

Алфред Курелла 1936—1953 йиллари Москвада ижод қилиб, А. И. Герцен, Н. А. Добролюбов, В. Г. Белинский, Н. Г. Чернишевский, И. Эренбург, С. Шчипаев, А. Твардовский асарларини юксак маҳорат билан олмон тилига ўгирди. У Алишер Навоийнинг таваллудига 500 йил тўлиши муносабати билан Ўзбекистонга ташриф буюрди. Ҳамид Олимжон, Ғафур Ғулом каби шоирлар, Тамарахонимдек рақс устаси билан ижодий мулоқотда бўлди. Бу ердаги ижодий иқлим унда Навоийнинг маънавий оламига катта қизиқиш уйғотди. Ушбу муҳитдан таъсирланган Курелла Навоий асарларидан намуналар таржима қилишга киришди.

Алфред Курелла «Фарҳод ва Ширин» достонининг айрим бобларини олмон тилига ўгириб, 1946 йили «Зовйет литератур» («Совет адабиёти») журналининг 1-сонида, шунингдек «Нойе Велт» («Янги дунё») журналининг 15-сонида эълон қилди. Кейинчалик достон таржимасини ниҳоясига етказди.

Ҳақиқатдан ҳам Алфред Курелла ижодида Шарқнинг, айниқса ҳазрат Навоий таъсири катта бўлди. Бу ҳақда унинг Берлинда «Халқ ва дунё» нашриёти томонидан 1948 йили чоп этилган «Шарқ ва Ғарб» асарида меҳр билан йўғрилган шундай сатрлар учрайди:

«...Биз шу бугунгача Ғарбда Амир Темурни фақат золим ва бузғунчи шоҳ бўлган деб танир эдик. Аммо уни миришкор деҳқон ҳам бўлганлигини, унинг наслидан фан ва санъатга ҳомий ва шоир, Ҳиротни Шарқ Флоренциясига айлантирган Ҳусайндек, Шимолий Ҳиндистонни ишғол қилиб, Улуғ муғул династиясига асос солган саркарда ва шоир Бобурдек, ўз даврида Самарқанд яқинидаги расадхонада юлдузлар жадвалини тўлиқ яратган машҳур олим Улуғбекдек буюк сиймолар чиққанлигини ким билмайди ва билади дейсиз?

Буларнинг барчаси ҳақида фақат эндигина батафсил билиб турибман. Хусусан, мен бу даврнинг жуда катта шахси, давлат арбоби ва файласуфи, тилшунос, мусаввир ва мусиқашунос, ўзбек шеъриятининг асосчиси ва улкан вакили Мир Алишер Навоийга меҳр қўйдим. Унинг шеъриятидан шоша-пиша қилган ўгирмаларимни каттароқ таржималарга айланишини ҳоҳлардим.

1941 йилнинг ёзида, соф ўзбек муҳитида бўлиш учун янги ўзбек дўстларим ёрдамида эски шаҳарнинг серқатнов тор кўчаларининг бирида бўёқчининг гилам осиғлиқ болахонасидан жой олдим...

Гитлернинг Совет Иттифоқига бостириб кириши бу режанинг рўёбга чиқишига йўл қўймади. Навоийдан қилган таржималарим чала қолиб кетди...» (А. Курелла. «Шарқ ва Ғарб», Берлин, «Халқ ва дунё» нашриёти, 1948, 201—202-бетлар).

Навоий бобомизнинг таваллудига 550 йил тўлиши муносабати билан жаҳон адабий аҳли Навоий ижодига такрор ва такрор мурожаат этмоқда, шунинг учун ҳам шеърият мулкининг султони асарлари дунёнинг турли тилларида қайтадан жаранглaмоқда.

Шу жумладан Москвада олмон тилида чоп этиладиган «Нойес лебен» («Янги ҳаёт») номли 16 бетли ҳафтаноманинг 1991 йил 3 апрель 14-сонининг 9-бети, яъни назм бўлими бутунлигича ҳазрат Навоийга бағишланган.

Мўйқалам соҳиби моҳир мусаввир Абдулҳақ Абдуллаевнинг катта маҳорат билан чизган Навоий сурати ҳафтанома саҳифаларига нур ёғдириб турибди. Саҳифадан Навоий таржимаи ҳоли ва ижоди ҳақида қисқача маълумотдан иборат мақола ўрин олган.

Мақолада жумладан ҳазрат Навоийнинг ижтимоий келиб чиқиши, унинг она шаҳри Ҳиротда ободончилик, адолат ва халқ фаровонлиги йўлида қилган жонбозликлари, ўша даврдаги илм ва фандаги сохталикларга, золимлар зулмига қарши аёвсиз курашганлиги қайд қилинган. Шоирлик маҳорати мужассамлашган машҳур «Хамса» (1483—85) асари орқали Навоий дунё адабиёт хазинасини бойитганлиги ҳам эсга олинган. Шунингдек «Муҳокамат-ул луғатайн» асарида шоир туркий тилдаги мавжуд афзалликларни ҳаққоний кўрсата олганлиги айтилган.

Шунингдек Навоийга атаб Тошкентда истироҳат боғи барпо этилаётганлиги, Ҳирот шаҳридаги Навоий мақбарасини қайта тиклаш ва таъмирлаш масалалари борасида Афғонистон ҳукумати билан олиб борилган музокаралар ҳақида ҳам хабар берилган. Шу йилнинг ўзида Навоий ғазаллари, ҳикматли сўзлари, насрий асарларидан иборат танланган асарлари чоп этилиши режалаштирилганлиги айтилган.

Шу муносабат билан ўқувчиларни биринчи маротаба Навоий ғазалларининг олмонча бевосита таржимаси билан таништиришга жазм қилинганлиги ва шу туфайли шарқона шеърий шакл, ғазал тузилиши, шеърий бандлар, қофиялар ҳақида тушунчалар берилган.

Ғазалиётнинг йирик намояндалари Шарқда: форсийда Саъдий, Ҳофиз бўлса, туркийда Навоий бўлган дейилади.

Ўз-ўзидан маълум, яратилган тилдаги тароватни тўлалигича бошқа тилга кўчириш жуда мушкул. Бироқ, Навоий ғазалларини олмон тилига таржима қилишда, бадиий таржима соҳасида қалами анча чархланган, тажрибали таржимон — таглама муаллифи Йўлдош Парданинг хизмати катта.

Ўзбек адабиётини бошқа тилларга бевосита ўгириш вақти етиб келди. Буни биз ҳамкасбимизнинг олмон шоираси Нора Пфеффер билан ҳамкорликда амалга оширган ишида яққол кўриб турибмиз. Ҳазрат Навоий асарларини жаҳон халқлари ўз она тилида ўқиш имкониятига эга бўлаётганлигидан қувончимиз чексиз.

Ғанижон МАҲМУДОВ,
Ўзбекистон Фанлар Академияси Адабиёт институтининг илмий ходими, филология фанлари номзоди.

ҚАЙСИ БИР ТУҲМАТКИ БИЗГА ҚИЛМАДИ НИСБАТ РАҚИБ

«Хазойин ул-маоний»да шундай ғазаллар ҳам борки, уларда лирик қаҳрамоннинг қалб кечинмалари орқали зиддиятли ва мураккаб инсоний муносабатлар тасвирланади. Бундай ғазалларда одатдагидай лирик қаҳрамон-ошиқ ва лирик маъшуқа образларигина иштирок этмайди. Бу образлар теварагига рақиб, ҳабиб, эл образлари ҳам уюшади. Ўзига хос зиддиятли ва мураккаб образлар системаси ғазалнинг ижтимоий салмоқдор, ҳаётий мазмунини юзага келтиради. Навоийнинг

Қайси бир туҳматки бизга қилмади нисбат рақиб,
Қайси бирниким эшиттач қилмади бовар ҳабиб?

бошланмали ғазали шундай асарлардан. Ғазалдаги кечинмалар лирик қаҳрамон, рақиб ва ҳабиб (дўст) муносабатлари атрофида ривожланади. Навоий ғазалиётида рақиб лирик қаҳрамоннинг маслагига қарши иш тутувчи, ёв, душман кимсаларни ифодаловчи образдир. У ғазалиётда ошиқ ва маъшуқа ўртасидаги интим муносабатларга раҳна солувчи образ ҳамдир.

Мазкур ғазал Навоий лирик такомилининг тўртинчи даври маҳсулидир. (Етти байтдан иборат бу якпора ғазал рамали мусаммани маҳзуф вазнида битилган). Қарилик даврида яратилган бу асарнинг «Наводир уш-шабоб» девонига кириб қолиши шартли ҳол, албатта. Ғазалдаги катта ҳаётий тажрибадан далолат берувчи фалсафий-ижтимоий мушоҳадалар, кекса қалбнинг оташин оғриқлари ҳам асарнинг тўртинчи давр лирикасига тегишли эканлигини кўрсатади.

Бу ғазал инсоннинг инсонга муносабатининг феодал муҳитдаги мураккаблигини тасаввур қилишга имкон беради.

Чун рақибимға рақиб эрди ҳабиб, эрдим тирик,
Найлай ўлмайким, табибимға ҳабиб ўлмиш рақиб.

Навоий яшаб ижод этган Ҳусайн Бойқаро салтанатида одамларнинг ўзаро меҳр-оқибатида шахсий манфаат катта роль ўйнаган. Шунга биноан, муайян манфаатдорлик эвазига ҳабиб-дўстнинг Навоийдан юз ўгириб, унинг рақиби тарафига ўтиб олиши ҳеч гап эмас эди. Навоийнинг зиддиятларга бой кечмиши воқеалари ҳам шундан далолат беради. Юқоридаги байтда шоир шундай ҳаётий бир вазиятни гавдалантирган. У чинакам интригани юзага чиқариш учун тарди акс санъатини қўллайди (рақиб-ҳабиб, ҳабиб-рақиб), бир-бирига қарама-қарши фазилатларни тазод усулида тасвирлайди: Рақибларга қарши дўстлар билан бирга курашиш қанчалар яхши. Дўстсиз яшаш қанчалар оғир. Дўстнинг аввал сиз билан бирга бўлиб, сўнг рақиб томонга ўтиб кетиши, яъни дўстдан тириклай айрилиш ундан ҳам оғир — ўлим билан баробар ҳол.

Хиёнаткор дўстдан жабр чеккан ғариб лирик қаҳрамон энди ғариблик ҳасби ҳолига ўтади:

Ўз диёринда ғариб элдин етар чун жавру зулм,
Эл диёринда ғариб ўлмоғлиғим эрмас ғариб.

Инсон сийланган жойида азиз. У ўз юртидами, ўзга юртлардами, қаерда бўлмасин, ҳамиша меҳрга муҳтож. Лекин ўзгалар юртида ғурбат чекиш, ранж-алам кўриш ўз юртида жабр чеккан одам учун ғариблик эмас. Жуда катта ҳаётий хулоса, фалсафий умумлашмани ифодалаётган бу сатрлар Навоийнинг ҳикмат даражасига кўтарилган шоҳ байтларидандир. Бугина эмас, байт Навоий шахсий ҳаётининг ғамгин лавҳалари изҳоридир.

Мақтагача бўлган кейинги сатрлар анъанавий ишқий мазмунга эга.

Мақтада Навоий бошидан кечирган қисмат сабоқларига ишора бор:

Эй Навоий, уддек ҳар дам кўрарсен гўшмол,
Гўйиё сен тифли раҳ, чархи мухолифдур адиб.

Шоир ўзининг ситамдийдалигини қулоқларини босиш йўли билан садо берадиган чолғу асбоби — удга қиёслайди. Уддек мудом гўшмол, яъни озор чекканлигидан шикоят қилади. Турмуш турткилари шоирни адаб ўргатувчи тақдир йўлидаги ёш бола ҳолига солиб қўяди.

Умуман, Навоийнинг ушбу ғазали ўзининг ижтимоий мазмундорлиги билан ажралиб туради. Унда акс этган лирик қаҳрамон—шоирнинг мураккаб ва зиддиятли кечмиши лавҳалари бизнинг замондошимиз учун ҳам сабоқ бўларли аҳамиятга эга.

Нусратулло ЖУМАЕВ.

СУРАТДА: навоийшунослар, профессор Абдуқодир Ҳайитметов ва ёш олим Нусратулло Жумаев Навоий қўлёзмалари билан шуғулланишмоқда.

СИРИ

Султонмурод ОЛИМ

рийда (Ҳиротда) бир ўғил бўлди», — дейди.

Абдуллоҳнинг Бу Осим деган бир шайх қариндоши бор экан. У кишининг хотини ҳам валисифат аёл экан. Бир куни болакай уларникига борганида ўша хотин шундай дебди: «Менинг пирим, яъни Хизр алайҳи-с-салом Абдуллоҳни кўрди ва сўрди: «Кимдур?» Дедим: «Фалон киши». Деди: «Машриқдин Мағрибғача (Шарқдан Ғарбғача) андин тўлғай, яъни овозасидин». Хизр алайҳи-с-салом бу хотинга ўша Абдуллоҳ туғилган заҳотиёқ: «Ул гўдакни кўрдунгки, Ҳирийда туғди (туғилди) ва Машриқдин Мағрибғача андин тўлғай», — деган экан, Абдуллоҳ ўн етти ёшга етганда эса Хизр шу хотинга: «Сизнинг шаҳрда бозорий зодаедурки (келгинди кишининг боласи борки), ўн етти ёшидадур, не отаси билурки, ул кимдур ва не ўзи. Тамом оламда андин улуғроқ киши бўлмағусидур».

Бу оламда ундан улуғроқ киши бўлмайди! Нақадар баланд баҳо! Навоий Хизр алайҳи-с-саломнинг Абдуллоҳ ўн етти ёшдалигида айтган сўзлари чин бўлиб чиққанига қойил қолиб келтирган буни.

Кейинги ҳикоялар бунинг исботи янглиғ ўқилади. Абдуллоҳ тўққиз ёшида имлони — бехато ёза олишни ўрганади. Ўн тўрт ёшида адабий мажлисларда ўз шеърларини айта бошлайди, бу ҳақда у: «Ҳар неки мактаб аҳли мендин тиласалар эрдики, фалон маънида шеър айт, айтур эрдим аларнинг тилаганидин ортуқ», — деган.

Ёш Абдуллоҳнинг келажагини унга таълим берганлар ҳам кўра олган эдилар. Масалан, унинг тазкиранавислик ва Қуръонни тафсир қилиш борасида устози — Хожа Яҳъё Иммор шогирди ўн тўртдалигида Қундуз шаҳри аҳлига: «Абдуллоҳни азиз тутунгки, андин имомлиғ келур», — деб васият қилган.

Абдуллоҳ Ансорий умрнинг ҳар сониясидан ҳам ўзни ўстиришга фойдаланганларнинг энг зўрларидан бири эди. Олти минг байтдан ортиқ арабий назм битган бу шоир қадимги ва ўзига замондош араб шуаросидан юз минг байт ёд билган.

Ҳозир дунёда олмонлар, яъни немисларнинг вақтнинг ўта қадрига етиши, кунини қатъий тартиб асосида кечириши кўп таърифланади. Бу борада японлар ҳам олмонлардан қолишмайди. Умрнинг қисқалигини бошқалардан кўра теранроқ англаган бу халқларга ҳозирги мусулмон Шарқининг бамайлихотирлиги ялқовликдек туюлиши табиий. Биз аждодларимиз айни соҳада эришган инсоний сарватларни бой бериб қўяётганимиз учун ҳам жаҳон тараққиёти пойгасининг думида судралиб юрибмиз.

Абдуллоҳ Ансорийнинг эса ҳар бир куни лаҳзама-лаҳза режалаштирилган эди: «Тонг эрта қори қошиға бориб, қироат ўргранур эрдим ва қайтғанда дарсқа машғул бўлур эрдим ва олти варақ битир эрдим ва азбар қилур (ёдлар) эрдим. Дарсдин фориғ бўлсам эрди, адиб (устоз) хизматиға борур эрдим. Рўзгоримни улашиб эрдим (кунимни тақсимлаб чиққан эдим), андоққи, рўзгоримдин ҳеч нима (бекор) ўтмас эрди, балки ҳануз нима дарбойист (етишмас) эрди». Шайх кунини шунчалар тақсимлаб чиққан эканки, ундан ҳеч бир дақиқа ортмас, ҳаттоки вақт сира-сира етишмас экан. Фурсат Ансорий учун шу даражада тиғиз бўлганки, илм йўлида овқатланишдан ҳам кўпинча воз кечган: «Кўпрак кун намози ҳуфтан ўтгунча наҳор (нонушта қилмаган) эрдим ва дебтурки, кеча чироғ ёруғида ҳадис битир эрдимки, нон емак фароғатим (бўш вақтим маъносида) йўқ эрди. Онам нонни тикка қилиб, оғзимға солур эрди нима битирнинг аросида». Олим нон ейиш учун кетадиган вақтини ҳам қизғанган, ноилож, онаси унинг оғзига нон солиб турган, у ёзиш-чизишини давом эттираверган!

Кўрдингизми, туғма бўюк бўлган одам учун ҳам меҳнат қанчалар зарур, ҳар қандай улуғлик замирида ҳам, қаранг, нақадар қаттиқ меҳнат-машаққат ётади!

Навоийда келтирилган унинг ўз сўзларидан Ансорийнинг энг кучли муҳаддис, яъни ҳадисшунослардан бири эканини ҳам билиб оламиз: «Дебтурки, ҳақ субҳонаҳу ва таоло манга ҳофиза (хотира) бериб эрдики, ҳар не қаламим таҳтиға кирса (нимайики ёзсам), ёдимдин чиқмас эрди ва дебтурки, мен уч юз минг ҳадис ёд билурмен юз туман (миллион) иснод (вариантлари) била». Чунки: «Дебтурки, улча мен Мустафо (пайғамбаримиз) ҳадиси талабида тортибмен, киши тортмайдур». Демак, муҳаддислик йўлида у ҳеч ким тортмаган азобларни чекиб меҳнат қилган. Ансорий йирик ислом қонуншуноси ҳам эди. Унинг машойихлар ҳақида яратган илми ўзидан кейинги авлиёлар ҳақида битган тазкиранависларга, жумладан, Жомий билан Навоийга ҳам таянч манба бўлган. Шайхни бу даражаларга етказган тасаввуф эди.

Умуман, Навоий асарларида бир улкан мақсад сари интилган кишиларнинг дунёдаги бошқа майда-чуйда ташвишларни унутиши кераклиги ғояси сингдирилган. Низомий Ганжавий ҳақида ёзар экан, «Садди Исқандарий»да у бундай дейди:

Не эл меҳнатидин малоле анга,
Не бу ишдин ўзга хаёле анга.

Демак, Низомий «Хамса» ёзиш учун бутун кучини бир нуқтага жамлай билган. Акс ҳолда, бундай беш ганж қўлига кирмас эди. Жаҳоннинг абадий бадиият дурдоналаридан бўлмиш «Панж ганж»ни ёзиш учун Низомий ўттиз йил қалам тебратиб, заҳмат тортишдан ташқари, тасаввуфда риёзат деб юритиладиган руҳни равнақ топтиришнинг энг олий машаққатларини ҳам чеккан. Нима қилган денг? Навоийнинг ёзишича, бир дарахтнинг устида кам эмас-кўп эмас — тўрт марта нақд қирқ кеча-кундуздан чилла ўтирган! Жами 160 кун бир дарахтнинг устида қимирламай ўтириб, ким билади, нималарни ўйлаб чиққан, бу оламнинг не сирларига етган! «Хамса»нинг тарҳи шунда пишиб, қиёмига етган бўлса ҳам ажаб эмас.

Навоий ҳам бир Ансорийсифат меҳнаткаш бўлса керакки, «Хамса»сини Низомийга ўхшаб ўттиз йилда эмас, бор-йўғи икки йилда ёзди. Лекин бу икки йил мобайнида ҳам шоир халқ ғавғосидан қутулган, қулоғи эл алолоси, яъни доддвойидан халос бўлган эмас:

Ўзунг тинмайин халқ
ғавғосидин,
Қулоғинг халойиқ
алолосидин.

Шуни ҳисобга олсак, дейди Навоий, «Хамса»нинг қоғозга тушишига кетган вақт олти ойдан ошмайди. Бугун тан олиб айтайлик, 50 мингдан зиёд сатрли бу улкан асарни олти ойда жиддий ўқиб чиқиш ҳам ҳар кимнинг қўлидан келаверадиган иш эмас. Бобомиз уни олти ойда яратган, ахир! Оддийгина — олти ойда «Хамса»ни қўлда кўчириб чиқиш ҳам осонми дейсиз! Сиз билан бизнинг қавмимиздан бўлган бу зот тимсолида, қаранг, инсон қанчалар юксакликка, ақлга сиғдиришнинг имкони йўқ бир баланд поғонага кўтарилган. Ўша баланд пояга ўзи билан бирга сиз билан бизнинг — ўзбекнинг номини ҳам олиб чиққан. Бундай улуғлик сари йўлида, албатта, Ансорийдек ҳиротлик бир муҳтарамнинг руҳи поклари ҳам мададкор бўлган, камида, бир юксак намуна янглиғ Навоийнинг шуурини банд қилган.

Инсон соғлом бўлиши, узоқ умр кўриши учун ҳар куни тўрт маҳал овқатланиши зарур, жисмоний фаолият билан шуғулланмай, нуқул ақлий иш билан машғул бўлишнинг саломатликка катта зиёни бор, деган ақидаларга ишонаман, тиббиёт илмининг тажрибаларга суяниб айтган бу хулосаларини рад этмайман. Бироқ булар сиз билан бизга ўхшаган руҳи жисмидан у қадар ўсиб кетмаган оддий одамлар учун мос келадиган фикрлар. Ансорий ва Навоийдек ҳаттоки бир тишлам нон чайнашга кетадиган фурсатини ҳам руҳи, қобилияти, истеъдоди, ақлу, шуурини ўстиришга, шу орқали одамларнинг бир кунига ярайдиган маънавий бойликлар яратишга бағишлаган фавқулодда кимсалар учун бундай муаммо бўлмаган. Акс ҳолда, Хожа Абдуллоҳ Ансорий 88 йил умр кўрармидилар?!

Мен яна шунга ҳам қатъий ишонаманки, руҳни олий даражада тарбиялаган машойиху авлиёлар учун жисми ҳам ана шу руҳининг бир ожизгина қулига айланган. Тасаввуфда жисмдан кеч дегани шу. Мумтоз Шарқ адабиётидаги бу оқим вакиллари, жумладан, унинг энг йирик намояндаларидан бири — Алишер Навоий ҳам, комил инсон деганда ана шу руҳини ҳадди аълосида камолга етказган кишиларни орзулаган. Улар учун бу биз ўйлаганчалик хаёлий эмас, аксинча, ҳаётда намуналари бор, қўлга кириши мумкин бўлган аниқ мақсад эди.

Бобомиз Мир Алишер Навоий ҳазратлари ана шу умр бўйи ҳаётда ва ижодда интилган олий ниятига мушарраф бўлган улуғларнинг улуғлари сафида турадилар.

ДАВРОНДИН ВАФО

(НАВОИЙ ҒАЗАЛИГА МУХАММАС)

Кутма ўзунг яхшиликни кўплаб қилғондин вафо,
Лекин чиқар ҳеч шубҳасиз баъзи ҳайвондин вафо.
Ғамдин бевақт ўлгонлар бор кўрмай жонондин вафо.
Кимса ҳаргиз кўрмади чун аҳли даврондин вафо,
Улки даврон офатидур не тамаъ андин вафо.

Йигитларда куч-қувват бор, лекин юксак эмас онг,
Яхши бўлсам, ҳамма яхши, — деб кўпуруб урар бонг.
Йиллар ўтур, дўст деганинг панд берур таратсанг донг.
Жониму умрумдур ул ой бевафо бўлса не тонг,
Қайда кўрмиш кимса ҳаргиз умр ила жондин вафо.

Ширин ҳаётни қўмсайди яшар экан ёш-қари,
Лекин амалға ошмайди орзу-ниятнинг бари.
Бойлик бўлмай кучдан қолсанг фарзанд ҳам дер тур нари.
Гар вафо қилсанг эрур андинки, бордурсен пари,
Йўқса ким оламда кўрмиш навъи инсондин вафо.

Умр йўлида арава бир текисда юрмади,
Мўл-кўл берганларинг сенга сариқ чақа бермади.
Эгри яшар фароғатда, тўғри даврон сурмади.
Ваҳки, даврон аҳлидан жуз бевафолиғ кўрмади,
Ҳар нечаким кўрдилар мен зори ҳайрондин вафо.

Топталди энг яхши гуллар ёмони янчилмади,
Шумғия кенг томир отди, аълоси сочилмади.
Ўлганға тош отмайдурғон пок раҳбар топилмади.
Чун вафо гулбарги даврон боғида очилмади,
Бежиҳатдур кимки истар бу гулистондин вафо.

Одил тенгри ҳар инсонни эътибордин қолдирумасун,
Оз умрда бошимизға ғам, ташвиш солдурмасун.
Бандалари сал нарсаға бир-бирин ўлдурмасун.
Кимса кўнглун кимсадин истаб вафо олдурмасун,
Ким, менга худ етмади ул кўнглум олғондин вафо.

Тўра, эллар нотинч чоғда қувғин ғафлат уйқусун,
Бошлиқ қора юрак бўлса, фуқоролар не десун.
Дунё азалдин ғовғали, давом этар шу йўсун.
Эй Навоий, гар вафосиз чиқти ул султони ҳусн,
Топтинг элдинким, тиларсен эмди султондин вафо.

Тўра ЖУМАН.

Алишер НАВОИЙ

РУБОИЙЛАР

Охир дами умр этса шитоб, эй соқий,
Тутқил манга онча майи ноб, эй, соқий.
Ким, ҳашрда маст ўлай хароб, эй соқий,
То англамай этсалар азоб, эй соқий.

* * *

Ҳар зулф хамиға қилма вобаста мени,
Ҳар кўз ҳавасидин этмагил хаста мени.
Ҳар қош тамаъиға солма пайваста мени,
Ё раб, борисидин айла вораста мени.

* * *

Жонимда хумордин азоб, эй соқий,
Кўнглумда ҳам андин изтироб, эй соқий.
Еткур манга жоми майи ноб, эй соқий,
Ким, ҳолим эрур асру хароб, эй соқий.

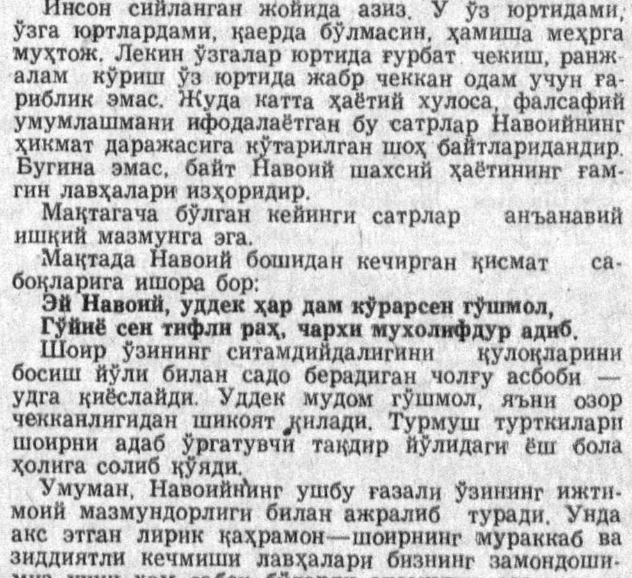

Тошкент: жумҳурият пойтахтида Навоий юбилейига аталган китоб сайли бўлиб ўтди.
СУРАТДА: китоб сайлидан лавҳа.
А. ГОРОКРИК олган сурат.

СОВҒАЛАР

⊙ «Фан» нашриёти Алишер Навоий 20 томлик асарлари куллиётининг 8 жилдини нашрдан чиқарди.

⊙ Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти буюк шоирнинг «Хамса»сига кирган барча достонларини ўқувчиларга тақдим этди.

СОВҒАЛАР

⊙ Ўзбекистон Фанлар академиясининг Алишер Навоий номидаги Адабиёт институти ташкил қилинди.

⊙ Тошкентда Алишер Навоий номли Ўзбекистон Миллий боғига асос солинди.

ҲАФТАЛИК КЎРСАТУВЛАР

Душанба, 30

I ПРОГРАММА

8.00 «Ахборот».
8.25 «Соғлом бўлай десангиз».
8.35 УзТВ хазинасидан. «Наволар сеҳри». Фильм-концерт.
9.30 «Ешлик» студияси кўрсатади. «Камолот бўсағасида».
10.00 «Жамоат ташкилотларида».
* * *
18.00 Янгиликлар.
18.10 «Оқ қарқара». Мультфильм.
18.30 Болалар учун концерт.
19.00 «Мушоҳада».
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 «Бўзсувнинг кузги жозибаси». Телефильм.
20.00 Амалий давра суҳбати.
21.00 «Ахборот».
21.25 «Дил номалари». Мусиқий кўрсатув.
22.15 Ойнаи жаҳонда биринчи марта. «Изтопар». Бадиий фильм (М. Горький номли киностудия).
23.45 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

II ПРОГРАММА

Ўқув кўрсатувлари
10.30 Физика. Тебраниш контури, эркин ва мажбурий электромагнит тебранишлар.
11.00 «Асрлар оҳанги». Мусиқий телефильм.
11.30 Жуғрофия. Табиатда ва инсон ҳаётида иқлимнинг аҳамияти.
* * *
«ТОШКЕНТ» СТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ
19.00 «Ассалому алайкум» (такрор).
20.00 «Лаҳза». Хабарлар.
20.10 Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги матбуот маркази хабар қилади...
20.25 «Миршикорлар».
21.10 Кичик концерт.
21.30 Москва. Информацион программа.
22.10 «Ўзингни эр билсанг...».
22.40 «Олтин». Бадиий фильм («Мосфильм»).
*
00.45 Хоккей. СССР чемпионати. МАСК — «Динамо» (Москва). 2 ва 3-даврлар. МАСК Спорт саройидан кўрсатилади.

III ПРОГРАММА

18.30 «Қўриқхона ерлари». Кинопрограмма.
19.25 «Ғаройиб ов». Мультфильм.
19.45 «Дилафрўз Жабборова рақсга тушади». Фильм-концерт.
20.15 «Аренага йўл». Бадиий фильм («Арманфильм»).
21.30 Москва. Информацион программа.
22.10 Уйғур куйларидан концерт.

IV ПРОГРАММА (МТ—ОРБИТА-4)

7.00 «Тонг».
9.35 «Сухово-Кобилин иши». Телевизион бадиий фильм премьераси. 1-фильм. 1 ва 2-сериялар.
11.55 Турли мамлакатларнинг эртаклари ва афсоналари. Конго эртаги.
12.00 Футбол шарҳи.
12.30 ТСН.
12.50 «Савдо растаси». Тижорат хабарлари.
13.05 Халқаро танловлар совриндори Б. Березовский концерти.
13.45 «Қизиқувчилар олами».
* * *
15.30 ТСН.
15.45 «Тўқнашув». Телевизион бадиий фильм. 1-серия (Литва киностудияси).
16.50 Концерт.
17.05 МТнинг олтин жамғармасидан. А. С. Пушкин трагедияларидан монологлари. СССР халқ артисти Б. Бабочкин ўқийди.
17.40 Болалар соати (немис тили дарси билан).
18.40 «Савдо растаси». Тижорат хабарлари.
18.55 «Ён дафтар».
19.00 ТСН.
19.15 «Бозор: таҳлаш даври».
19.45 Футбол шарҳи.
20.20 «Сухово-Кобилин иши». Телевизион бадиий фильм премьераси. 1-фильм. 2-серия.
21.30 Информацион программа.
22.10 Совет телевидениеси тарихидан. Телевидение адиблари.
23.40 Муаллифлик телевидениеси. «Матбуот клуби».
01.00 ТСН. Халқаро воқеаларга бағишланган сон.
01.25 «Сухово-Кобилин иши». Телевизион бадиий фильм премьераси. 1-фильм. 1-серия.

Сешанба, 1

I ПРОГРАММА

8.00 «Ахборот».
8.25 «Соғлом бўлай десангиз».
8.35 Такрорий фильмлар экрани. «Изтопар». Бадиий фильм.
10.00 «Ешлик» студияси кўрсатади. «Тележарида».
* * *
18.00 Янгиликлар.
18.10 «Ертикулоқ ва ялқовлар». Мультфильм.
18.20 «Жасоратли кишилар».
19.00 «Замин саховати».
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 «Съездолди ўйлари». Ўзбекистон Республикаси ёзувчиларининг X қурултойи олдидан.
20.30 «Қўшиқ рақсга уланса». Мусиқий кўрсатув.
21.00 «Ахборот».
21.25 «Спортлото».
21.30 «Театр ва замон».
22.30 Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Маҳмуджон Азимов куйлайди.
23.30 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

II ПРОГРАММА

Ўқув кўрсатувлари
10.30 Информатика. Алгоритмик фикрлаш усулларини шакллантириш.
11.00 «Эскалатор». Телефильм.
11.30 Тасвирий санъат.
* * *
«ТОШКЕНТ» СТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ
19.05 «Суҳбатга чорлаймиз».
20.00 «Спринт».
20.15 «Мусиқий меҳмонхона».
20.45 «Тошкент кўргазма заллари бўйлаб».
21.10 В. Михайлов куйлайди.
21.25 Кинолавҳа.
21.30 Москва. Информацион программа.
22.10 «Менинг маҳаллам».

III ПРОГРАММА

18.30 «Олтой учрашувлари». Телефильм.
19.00 «Билимдон мунажжим». Болалар учун эртак.
20.00 «Қўшиқ билан бошланар тонгим».
20.30 «Санъат усталари». Еркиной Ҳотамова.
21.30 Москва. Информацион программа.
22.10 «Анна Каренина». Бадиий фильм («Мосфильм»). 1-серия (рус тилида).

IV ПРОГРАММА (МТ—ОРБИТА-4)

7.00 «Тонг».
9.35 Болалар соати (немис тили дарси билан).
10.35 «Сухово-Кобилин иши». Телевизион бадиий фильм премьераси. 1-фильм. 3-серия.
11.40 Цирк! Цирк! Цирк! «Кучлилар, эпчиллар, довюраклар».
12.30 ТСН.
12.45 Биржа янгиликлари.
13.00 Совет телевидениеси тарихидан. Телевидение адиблари.
14.30 Мультфильм.
14.45 «Телемикст».
15.30 ТСН.
15.45 «Тўқнашув». Телевизион бадиий фильм. 2-серия.
16.50 З. Кодай. Рақслар.
17.10 «Григ ҳақида афсона». Мультфильм.
17.25 «Биржа учувчиси».
17.35 «Болалар мусиқий клуби».
18.05 «Чемпионлар билан биргаликда».
18.20 «Меҳр-шафқат ҳуқуқи». Ҳужжатли фильм премьераси («Киевнаучфильм»).
18.40 «Қизиқувчилар олами».
18.55 «Ён дафтар».
19.00 ТСН.
19.15 «Қўшиқ ҳақида хотира».
19.50 «КВН давом этади...».
20.20 «Сухово-Кобилин иши». Телевизион бадиий фильм премьераси. 1-фильм. 3-серия.
21.30 Информацион программа.
22.10 Футбол. УЕФА кубоги. 1/32 финал. «Торпедо» (Москва) — «Галле» (Германия). «Торпедо» стадионидан кўрсатилади. Танаффус пайтида — Биржа янгиликлари.
23.50 ТСН. Халқаро воқеаларга бағишланган сон.
00.05 Епископ Василий Родзянко билан суҳбатлар. 7-кўрсатув.
00.25 «Сухово-Кобилин иши». Телевизион бадиий фильм премьераси. 1-фильм. 2-серия.
01.30 Оғир атлетика. Жаҳон чемпионати. Германиядан кўрсатилади.

Чоршанба, 2

I ПРОГРАММА

8.00 «Ахборот».
8.25 «Соғлом бўлай десангиз».
8.35 «Дарё орти, олис қишлоқда...». Бадиий фильм (А. Довженко номли киностудия).
9.50 «Ешлик» студияси саволларингизга жавоб беради.
* * *
18.00 Янгиликлар.
18.10 «Мушукча ва канарейка». Мультфильм.
18.20 «Элга хизмат: талаб ва таклиф».
18.50 «Ижодхонада».
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 «Тилга эътибор...».
20.30 «Дирижёр ҳикоя қилади». Кўрсатувни Ўзбекистон халқ артисти З. Ҳақназаров олиб боради.
21.00 «Ахборот».
21.25 «Ҳорманг, пахтакорлар!». Кўрсатув ва концерт.
22.25 «Мутахассиснинг илк одимлари». Видеофильм.
23.40 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

II ПРОГРАММА

10.30 «Набобат оламида». Кинопрограмма.
11.30 Чорточ шаҳридаги 2-мактаб ўзбек тили ва адабиёти ўқитувчиси Раҳимбой Жўрабоев билан учрашув.
* * *
«ТОШКЕНТ» СТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ
19.05 Болалар учун фильм. «Бизнинг Чукоккала».
20.00 «Пульс». Хабарлар.
20.10 «Ҳамроҳим гитара». Концерт.
20.40 «Оққушлар қишлаган жойда». Телефильм.
20.50 «Светлана Бабанина. Чорак асрдан сўнг...».
21.30 Москва. Информацион программа.
22.10 Мусиқий лавҳалар.
22.40 «Эҳтиёт бўлинг, буви». Бадиий фильм («Ленфильм»).
*
24.00 Футбол. Кубок эгаларининг кубоги. 1/16 финал. «Рома» (Италия) — МАСК. Италиядан олиб кўрсатилади.

III ПРОГРАММА

18.30 «Тулки, сувсар ва бошқалар». Катталар учун мультфильм.
18.50 «Урф-одат ва анъаналар». Кинопрограмма.
20.00 «Тоғ қўшиқлари». Телефильм.
20.30 УзТВ хазинасидан. «Оталар сўзи — ақлнинг кўзи».
21.30 Москва. Информацион программа.
22.10 «Анна Каренина». Бадиий фильм. 2-серия (рус тилида).

IV ПРОГРАММА (МТ—ОРБИТА-4)

7.00 «Тонг».
9.35 «Парвона кўли афсонаси». Мультфильм.
9.50 Футбол. УЕФА кубоги. 1/32 финал. «Торпедо» (Москва) — «Галле» (Германия). «Торпедо» стадионидан кўрсатилади.
11.30 «Хореографик новеллалар». СССР халқ артисти М. Лавровский иштирокида фильм-балет.
12.15 «Чемпионлар билан биргаликда».
12.30 ТСН.
12.45 «Болалар мусиқий клуби».
13.15 Менеджерлар мактаби.
13.45 «Онам, дадам ва мен».
* * *
15.30 ТСН.
15.45 «Сўнгги репортаж». Телевизион бадиий фильм. 1-серия (Рига киностудияси).
16.50 «Сеҳрли олма». Мультфильм.
17.10 Болалар соати (инглиз тили дарси билан).
17.40 «Сеҳрли мулоқотлар».
18.15 «Ён дафтар».
19.00 ТСН.
19.15 «Планета».
20.00 «Телескоп-дайджест». Совет телевидениесининг 60 йиллигига бағишланган махсус кўрсатув.
21.30 Информацион программа.
22.10 Футбол. УЕФА кубоги. 1/32 финал. «Динамо» (Москва) — «Ваци иззо» (Венгрия). «Динамо» Марказий стадионидан олиб кўрсатилади. Танаффус пайтида — «Савдо растаси». Тижорат хабарлари.
24.00 Оддий чет эл. «Швеция дастурхони». 1-фильм.
00.30 МТ экранида биринчи марта. «Аблах». Бадиий фильм («Озарбайжонфильм»).

Пайшанба, 3

I ПРОГРАММА

8.00 «Ахборот».
8.25 «Соғлом бўлай десангиз».
8.35 «Жимжит қор ёққанда». Бадиий фильм (М. Горький номли киностудия).
9.50 «Ешлик» студияси кўрсатади. «Ниҳолча».
* * *
18.00 Янгиликлар.
18.10 «Пластилиндан ясалган қарға». Мультфильм.
18.20 «Алифбо сабоқлари». II босқич.
18.55 «Ён қўшни—жон қўшни». Ҳиндистон савдо кўргазмаси якунларига доир.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.45 Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги матбуот маркази хабар қилади...
20.00 «Шундай студия бор — «Узкинохроника».
21.00 «Ахборот».
21.25 «Камолот сари». Уктам Яҳёев, Гулсара Абдураҳмонова.
22.00 «Машаққатли йўллар». Бадиий фильм.
23.30 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

II ПРОГРАММА

Ўқув кўрсатувлари
10.30 «Ўқитувчилар суполлари». Видеоканал.
* * *
«ТОШКЕНТ» СТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ
19.05 «Бу оқшомда».
21.30 Москва. Информацион программа.
22.10 «Калаванинг учи». Бадиий фильм («Ленфильм»).

III ПРОГРАММА

18.30 «Подольянка». Фильм-концерт.
19.00 Болалар учун. «Уч оғайни ботирлар». Эртак-спектакль.
20.05 «Сепсиз қиз». Бадиий фильм («Мосфильм»).
21.30 Москва. Информацион программа.
22.10 Мақсуд Шайхзода. «Жалолиддин Мангуберди». Телеспектакль. 1-қисм.

IV ПРОГРАММА (МТ—ОРБИТА-4)

7.00 «Тонг».
9.35 Болалар соати (инглиз тили дарси билан).
10.35 Футбол. Европа кубокларида.
12.15 ИИВ маълумотларига кўра.
12.30 ТСН.
12.45 «Воқеа содир бўлган жой — Лёшка ўтлоғи». Телевизион ҳужжатли фильм.
13.25 Ишчан чопар.
13.45 «Эҳтиёткор эчкилар». Мультфильм.
* * *
14.45 «Телемикст».
15.30 ТСН.
15.45 «Сўнгги репортаж». Телевизион бадиий фильм. 2-серия.
16.50 «Мусиқий хазина».
17.10 «Нуқтаи назар» (Публицист студияси).
17.55 «Қизиқувчилар олами».
18.10 «Ён дафтар».
18.15 «...16 ёшгача ва ундан катталар».
19.00 ТСН.
19.15 «Россия тароналари» телерадиотанловининг совриндори В. Гонтарь ижро этади (Екатеринбург).
19.25 «Қайтиш». Чет элларда яшовчи ватандошларимиз томонидан санъат асарларининг Рус музейига қайтарилиши ҳақида.
19.55 «Тверь тупроғида беш кун».
20.25 «Қадрдон даштлар».
21.30 Информацион программа.
22.10 Футбол. УЕФА кубоги. 1/32 финал. «Спартак» (Москва) — «Миккели» (Финляндия).
24.00 Оддий чет эл. «Швеция дастурхони». 2-фильм.
00.30 Епископ Василий Родзянко билан суҳбатлар. 8-кўрсатув.
01.00 ТСН. Халқаро воқеаларга бағишланган сон.

Жума, 4

I ПРОГРАММА

8.00 «Ахборот».
8.25 «Соғлом бўлай десангиз».
8.35 «Дала шийпонидаги мулоҳазалар». Телефильм. «Ўзбектелефильм» премьераси.
9.00 Такрорий фильмлар экрани. «Машаққатли йўллар». Бадиий фильм.
* * *
18.00 Янгиликлар.
18.10 «Алданган алдоқчилар». Мультфильм.
18.20 «Ғалла — ризқ-рўзимиз».
18.50 «Ешлик оқшоми».
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 «Самарқанд». «Ўзбектелефильм» премьераси.
20.00 «Ҳорманг, пахтакорлар!». Кўрсатув ва концерт.
21.00 «Ахборот».
21.25 «Севги индоси». А. Навоийнинг «Сабъаи сайёр» достони асосида («Тановар» ансамбли ижро этади).
22.45 «Экран таништиради...». Кинокўрсатув.
23.45 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

II ПРОГРАММА

10.30 «Ижодкор». Кинопрограмма.
11.30 «Ешлик» студияси кўрсатади. «Беллашув».
* * *
«ТОШКЕНТ» СТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ
19.05 «Уолт Дисней таништиради...». Мультфильмлар тўплами.
20.00 «Пульс». Хабарлар.
20.10 «Ялла»: биз 20 ёшдамиз».
20.30 Спорт кинопанорамаси.
21.30 Москва. Информацион программа.
22.10 «Кинонигоҳ».

III ПРОГРАММА

18.30 «Куй мангу янграйверсин». Ҳужжатли телефильм.
19.00 Болалар учун концерт.
19.15 «Заргарлар». Телефильм.
19.35 «Румба, вальс ва ёшлик». Фильм-концерт.
20.00 «Василий Сурков». Бадиий фильм («Мосфильм»).
21.30 Москва. Информацион программа.
22.10 Мақсуд Шайхзода. «Жалолиддин Мангуберди». Телеспектакль. 2-қисм.

IV ПРОГРАММА (МТ—ОРБИТА-4)

7.00 «Тонг».
9.35 «...16 ёшгача ва ундан катталар».
10.20 «Эски танишларнинг оилавий хроникаси». Телевизион ҳужжатли фильм. «Катя». 1 ва 2-сериялар.
11.55 «Торларда, клавишларда ва...».
12.30 ТСН.
12.45 «Уруш ҳақида хотиралар. Тинчлик ҳақида мулоҳазалар». Бавария телевидениеси (ГФР).
13.30 «Чашмалар». Кўрсатувни СССР халқ артисти Н. Мешко олиб боради.
* * *
15.30 ТСН.
15.45 Фин-угор халқлари рақс байрамининг якуний концерти. Ижевскидан кўрсатилади.
16.30 МТнинг олтин жамғармасидан. Е. Гоголева рус ва совет авторларининг асарларини ўқийди.
17.10 «Шайба, шайба». Мультфильм.
17.40 «Агар сиз...».
18.25 Биржа янгиликлари.
18.55 «Ён дафтар».
19.00 ТСН.
19.15 «Инсон ва қонун». Ҳуқуқий видеоканал.
20.00 «Шерик».
20.30 «ВИД» таништиради: «Мўъжизалар майдони».
21.30 Информацион программа.
22.10 Оддий чет эл. «Швеция дастурхони». 3-фильм.
22.45 Футбол шарҳи.
23.15 «ВИД» таништиради: «Дело», «Музобоз», «Келажак ҳақида хотиралар», «Мусиқа-91», «Шоу-биржа».
02.30 ТСН. Халқаро воқеаларга бағишланган сон.

Шанба, 5

I ПРОГРАММА

8.00 «Ассалому алайкум».
*
9.00 Телефильм.
9.25 «Сирли роҳиб». Бадиий фильм («Мосфильм»).
10.45 «Ўзбекистон спорти».
11.25 «Медео» саҳнасидаги учрашувлар». Мусиқий кўрсатув.
12.05 «Ешлик» студияси кўрсатади. «Учқун».
13.05 «Ўсмир ва қонун».
13.35 Агата Кристи. «Қопқон». Аброр Ҳидоятов номли Ўзбек драма театрининг спектакли.
15.35 «Алифбо сабоқлари» (такрор).
* * *
18.00 «Тошбақа». Мультфильм.
18.15 Ўсмирлар учун. «Тенгдошлар».
19.00 «Ўзбек тилини ўрганамиз».
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.45 «Санъат усталари». Ўзбекистон халқ артисти Урифой Нуралиев.
21.00 «Ҳафтанома».
22.00 Ойнаи жаҳонда биринчи марта. «Султон Бейбарс». Бадиий фильм. 1 ва 2-сериялар (Қозоғистон —Миср).
00.20 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

II ПРОГРАММА

УЗБЕКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ «ДЎСТЛИК» ВИДЕОКАНАЛИ
9.00 Татар эстрада куйларидан концерт.
9.40 «Хотира».
10.15 «Асов дарё оқимида». Бадиий фильм («Ўзбекфильм»). 1-серия.
12.10 «Дўстлик тароналари». Концерт.
* * *
19.00 «Безнен мирас» (татар тилида).
19.35 Шарқ куйларидан концерт.
20.30 Хоразм телевидениеси тақдим этади. «Халқ дурдоналари» кўрсатуви.
21.30 Москва. Информацион программа.
22.10 Хоразм телевидениеси тақдим этади. «Халқ дурдоналари» кўрсатувининг давоми.

III ПРОГРАММА

18.30 «Табиат — ҳаёт чашмаси». Кинопрограмма.
19.10 «Мишка — артист». Бадиий фильм («Ўзбекфильм»).
20.20 Иззат Султон. «Имон». Телеспектакль. 1-қисм.
21.30 Москва. Информацион программа.
22.10 «Ешлик» студияси кўрсатади. «Пашшахўрда».

IV ПРОГРАММА (МТ—ОРБИТА-4)

7.00 Рус халқ қўшиқларини В. Фтоменко ва Ю. Дудолов ижро этади.
7.30 «Дюймчахон». Мультфильм.
8.00 Ритмик гимнастика.
8.30 «Сиз ярашган бот».
9.00 ТСН.
9.15 «Исфара — усталар шаҳри». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси (Душанбе).
9.35 МТнинг олтин жамғармасидан. А. Н. Островский. «Кўрпангга қараб оёқ узат». Телеспектакль.
11.45 Тонгги дам олиш кўрсатуви.
12.15 «Муҳофаза ёрлиғи».
12.50 Режиссёр А. Белинский фильмлари. «Бахтсиз бўлишни истамайман» (Санкт-Петербург телевидение студияси). Премьера.
14.00 «Инсон илмгоҳи».
15.00 «Мусиқий дўкон».
15.30 ТСН.
15.45 Архангельск музей-қўриқхонаси.
16.30 Эртаклар ва саргузаштлар оламида. «Илья Муромец». Бадиий фильм («Мосфильм», 1956 й.).
18.15 «Бонг».
19.30 «Мангу муҳаббатга сазовор мамлакат. Москва Кремли». 5-фильм.
20.10 «Майя ариси». Кўп серияли мультфильм премьераси. 15-серия.
20.35 «Чеҳра». Телевизион бадиий фильм премьераси (ЧСФР).
21.30 Информацион программа.
22.10 «Брэйн ринги». Ўсмирлар турнири. Муром ва Самара командаларининг учрашуви.
22.55 «Профи» соврини таништирилади.
00.25 Оғир атлетика. Жаҳон чемпионати. Германиядан кўрсатилади.
01.00 «Мсье Перришон саёҳати». Телевизион бадиий фильм («Мосфильм»).

Якшанба, 6

I ПРОГРАММА

8.00 «Ҳафтанома».
*
9.00 «Садқан сар». Бадиий фильм («Мосфильм»).
10.25 Мактаб ўқувчилари учун. «Қувноқ стартлар».
11.15 Камер оркестрининг концерти.
11.45 Араб тили (такрор).
12.15 «Шарқ юлдузи» ойномаси саҳифаларида.
12.55 Инглиз тили. 7-машғулот (такрор).
13.25 «Келажагимиз — мактабда». Кўрсатув.
14.35 «Ердорлик». Шотурсун Ғуломов.
* * *
18.00 «Аждаҳо ва қуёш». Мультфильм.
18.20 «Футбол майдонларида».
18.50 «Санъат олами». Ўзбек мусиқашунослари ижодида Алишер Навоий сиймоси.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 «Куз манзаралари». Телефильм.
20.00 Якшанба оқшомида. «Ўлка бўйлаб кезар олтин куз». Мусиқий кўрсатув.
21.00 «Ахборот».
21.25 «Ҳорманг, пахтакорлар!». Кўрсатув ва концерт.
22.25 «Гулистондан жудо». Телевизион бадиий фильм («Ўзбектелефильм»).
23.55 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

II ПРОГРАММА

УЗБЕКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ «ДЎСТЛИК» ВИДЕОКАНАЛИ
9.00 Уйғур куйларидан концерт.
10.00 «Чисен» (корейс тилида).
10.30 «Асов дарё оқимида». Бадиий фильм. 2-серия.
11.35 Корак цирки.
12.05 «Замандаш» (қозоқ тилида).
* * *
19.00 «Светлица — польская» (поляк тилида).
20.30 «Довон». Телефильм.
20.50 «Эсперанто — дўстлик тили».
21.30 Москва. Информацион программа.
22.10 «Эдгар ва Кристина». Бадиий фильм (Рига киностудияси).

III ПРОГРАММА

18.30 Болалар учун фильм. «Утороплик булбулчалар».
19.00 УзТВ хазинасидан. «Қизиқчилари учрашуву». Воҳид Қодиров.
20.10 «Афсонага қайтиш». Фильм-концерт.
20.35 Иззат Султон. «Имон». Телеспектакль. 2-қисм.
21.30 Москва. Информацион программа.
22.10 «Бахт кулиб боққанда». Бадиий фильм («Мосфильм», рус тилида).

IV ПРОГРАММА (МТ—ОРБИТА-4)

Отахон МАҲМУДОВ

Узкоопзаготторг раисининг биринчи ўринбосари, Ўзбекистон Республикаси халқ депутати Отахон Маҳмудов 24 сентябрь куни тўсатдан вафот этди. У ўз онгли ҳаётининг катта қисмини республика матлубот кооперациясини қарор топтириш ва ривожлантиришга бағишлади.

Отахон Маҳмудов 1932 йилнинг 4 августида Хоразм вилоятининг Ҳазорасп районидаги Ошоққарвоқ қишлоғида туғилди. Меҳнат фаолиятини 1947 йилда Ҳазорасп районидаги Чапаев номли жамоа хўжалигида ҳисобчиликдан бошлади. 1957—1969 йилларда Хоразм вилоятининг партия, совет, хўжалик идораларида ишлади. Отахон Маҳмудов йигирма йилдан кўпроқ вақт мобайнида Ўзбекбирлашувда раҳбарлик лавозимларида ишлади: бошқарув раисининг ўринбосари, 1985 йилдан 1990 йилгача бошқарув раиси бўлди. Кейинги вақтда Узкоопзаготторг раисининг биринчи ўринбосари бўлиб ишлади.

У барча жабҳаларда ўзини қобилиятли ташкилотчи сифатида кўрсатди, бой тажрибаси ва билимини топширилган ишга сарфлади. У меҳнатсеварлиги, собитқадамлиги, принципиаллиги, одамларга нисбатан эътиборли ва ғамхўрлиги туфайли уни билган ва у билан ишлаган одамларда чуқур ҳурмат-эътибор қозонди.

О. Маҳмудовнинг ижтимоий ва меҳнат фаолияти Ватаннинг юксак мукофотлари билан муносиб баҳоланди. У Меҳнат Қизил Байроқ ордени, учта «Ҳурмат белгиси» ордени, медал билан мукофотланган, «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган савдо ходими» унвонига сазовор бўлганди.

О. Маҳмудов Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети аъзолигига номзод, XI чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Кенгашининг депутати, Ўзбекистон Республикасининг халқ депутати этиб сайланган эди.

Отахон Маҳмудовнинг ёрқин хотираси қалбларимизда доим сақланиб қолади.

Бир гуруҳ ўртоқлари.

Хотира

БАҲОРИМ ЎТАР СИЗСИЗ, ЎТАР ЙИЛЛАРИМ...

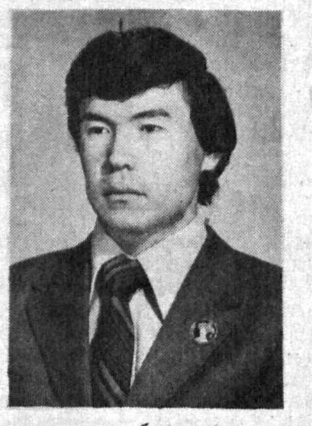

Андижонлик ёш шоир Аҳмаджон Долиев ҳам мушоира пайти назм мухлислари кўз ўнгида, шеър ўқиб туриб, юрагини чангаллаб ҳаёт билан видолашди... Ўлим билан олишиб шеър ўқигани ўқиган, жон чиққунча одамларга нимадир айтиб қолишга ошиққан 28 ёшли бу йигитга ҳам биров ўлимидан сўнг унвон ҳам, мукофот ҳам бермади. Фарёд солиб муштипар ёри — Гулнори, унинг этагини тутиб бўзлаган уч сағири — Шерзод, Хуршид Бобурлар қолди. Уларга ўз оталаридан икки-уч умумий тўпламлар, рўзнома ва ойномаларда чоп этилган ҳамда дафтарларда қолган бир қанча ҳаяжонли мисралар мерос, холос.

У ўз машқларини мўъжазгина тўплам ҳолига келтириб «Камалак» нашриётига топширгани, қўлёзма ноширлар томонидан бирмунча илиқ баҳолангани ҳақида эшитганимиз бор...

Азиз муштарий! Ушбу мисраларни Аҳмаджон Долиевнинг сиз билан бизга изҳор қилолмаган ҳаяжонлари сифатида қабул қилгайсиз.

ҚИСМАТ

Менинг армоним бу—ўтган кунларим, —
Зангор фаслларда кўзларим сўлғин.
Ишқий қисматим бу—узун тунларим, —
Дардли қўшиқларда сўзларим сўлғин

Аммо ҳамиша ҳам кўм-кўкдир баҳор,
Сенсиз ўтар баҳор, ўтар йилларим...
Сенсиз ҳамон кўм-кўк тутзор, майсазор.
Сарғайиб бормоқда хотираларим.

АЙТАЙ

Севганимни сизга айтмай,
Аввалги сирдошга айтай,
Йўқ, севгимни севганимнинг
Ўзи — қаламқошга айтай.
Кетса ул ёр қулоқ бермай
Мағрур-мағрур қош чимириб.
Боғлардаги ғунча гулга,
Тоғлардаги тошга айтай.
Тингламаса боғлар сўзим,
Тингламаса тоғлар сўзим.
Замин бирла осмондаги
Ой, юлдуз, қуёшга айтай.
Қуйиб айтсам, ёниб айтсам
Мағрургинам, охир бир кун
Рози бўлар, рози бўлар
Баҳор фасли кунларида
Тўйга айтай — ошга айтай.
Бу шеър ошиқ Аҳмаджоннинг
Ёрга ишқин изҳоридир,
Кўнмаса ёр кўндиргунча
Яна бошқа-бошқа атай.

ЧОҲ

Наҳотки ҳаётдан шундай ўтарман.
Наҳот ҳаммасига нуқта қўйилди,
Дўстлар, севилмасам ахир нетарман,
Ёш умрим саҳнида бир чоҳ ўйилди.

Наҳот, шу чоҳ ичра қолиб кетурман,
Беҳуда уриниб бўлурман адо,
Маъюс кўзларимни кўкка тикурман,
Наҳот шунча оғир бўлур бир хато.

Бугун қайлардасан, қалбим қуёши —
Кел бу зулмат чоҳин ёриггил, санам,
Бошимни ёрмасин маломат тоши,
Таъналар олдида бўлмайин мулзам.

Яша, мен сен учун қўшиқ айтайин,
Севилмоқ ҳиссидан тўлиб, энтикиб.
Гўзал хаёлига яна қайтайин,
Яна кўзларингга боқай термулиб.

Лекин қайтолмасман, кетгандек шамол,
Яшарман чоҳ ичра мен телба мисол.

Аҳмаджон ДОЛИЕВ.

ЭШИТМАДИМ ДЕМАНГЛАР!

Сиёсатшунослик ва бошқарув институти информатизация ва Ўзбекистон агросаноат тармоқларини ривожлантириш бўйича «Нуристон» ассоциацияси ҳамда «Мадина» ва «Насл» брокерлик фирмалари иштирокида 4—6 октябрь кунлари шаҳар ташқарисида «Пахта маҳсулотлари биржа (улгуржи) савдосини ташкил қилишнинг муҳим муаммолари» мавзусида ўқув-методик семинар ўтказади.

Анжуман қатнашчиларига нормативлар ва кўрсатма-методик қўлланмалар пакети, курсни ўтаганлиги ҳақида сертификат берилади. Ҳар бир қатнашчининг харажати — 1100 сўм.

Телефонлар: 45-74-58, 67-93-00,
факс: (37 12) 67-03-13.
Талабномалар 2 октябргача қабул қилинади.

Бош муҳаррир вазифасини бажарувчи: Н. С. САЪДУЛЛАЕВ.

Таҳрир ҳайъати: А. А. АБДУЛЛАЕВ, Ф. Й. АБДУРАҲИМОВА, И. Г. ВОЛКОВ, Д. М. ҒУЛОМОВА, С. С. ҒУЛОМОВ, З. И. ЕСЕНБОЕВ, А. И. КОВАЛЕВ (масъул котиб), Л. П. ҚАЮМОВ, Тоҳир МАЛИК, М. МУҲАММАДҚУЛОВА, С. Ф. МУҲИДДИНОВ (масъул котиб), Т. Э. НАЗАРОВ (бош муҳаррир ўринбосари), З. Қ. НОРМУҲАМЕДОВ, Л. Н. ПАК (бош муҳаррир ўринбосари), Т. Р. ПИДАЕВ, М. РЎЗИМАТОВ, О. Р. САИДОВ (бош муҳаррирнинг биринчи ўринбосари), В. Н. СИГЕДИН, Ш. ТЕМУРОВ.

МУАССИС: Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700000, ГСП
Тошкент шаҳри, Ленинград кўчаси, 19-уй

Телефонлар: 32-09-67, 33-07-48. Индекс: 64608. Буюртма № 5837.
118800 нусхада чоп этилади.

Халқ сўзи

Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри, 700083, Ленинград кўчаси, 32-уй. Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди: 20.30.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12